

WETMAN**Varstvo in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji
2011 - 2015**

LIFE09 NAT/SI/000374

Načrt upravljanja Zelencev – območje naravnega rezervata, naravne vrednote in Natura 2000

PRILOGA 1: OPIS OBMOČJA IN STROKOVNA IZHODIŠČA

KAZALO

1	OPIS OBMOČJA	6
1.1	FIZIČNE ZNAČILNOSTI OBMOČJA	8
1.1.1	<i>Hidrologija</i>	8
1.1.2	<i>Klimatske značilnosti</i>	14
1.1.3	<i>Oblikovanost površja</i>	14
1.2	EKOLOŠKE IN BIOLOŠKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA	18
1.2.1	<i>Kvalifikacijske vrste in pomembni habitatni tipi</i>	18
1.2.2	<i>Naravovarstveno pomembne živalske in rastlinske vrste</i>	25
1.3	PRAVNI STATUSI OBMOČJA	32
1.3.1	<i>Varstvo narave</i>	32
1.3.2	<i>Gozdarstvo</i>	36
1.3.3	<i>Upravljanje z vodami</i>	38
1.3.4	<i>Ribištvo</i>	40
1.3.5	<i>Varstvo kulturne dediščine</i>	41
1.4	PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN DEJAVNOSTI	43
1.4.1	<i>Prostorsko načrtovanje</i>	43
1.4.2	<i>Varstvo narave in upravljanje</i>	44
1.4.3	<i>Kmetijstvo</i>	45
1.4.4	<i>Gozdarstvo</i>	49
1.4.5	<i>Upravljanje z vodami</i>	50
1.4.6	<i>Raba vode</i>	51
1.4.7	<i>Lovstvo</i>	51
1.4.8	<i>Ribištvo</i>	51
1.4.9	<i>Rekreacija, turizem, izobraževanje</i>	52
1.4.10	<i>Promet</i>	54
1.4.11	<i>Energetika</i>	54
1.4.12	<i>Raba mineralnih surovin</i>	54
1.4.13	<i>Druge organizacije, delujoče na območju</i>	55
1.5	DEJAVNOSTI ZUNAJ OBMOČJA IN IMAJO VPLIV NA OBMOČJE	56
1.6	LASTNIŠTVO	56
2	ZELENCI V PRETEKLOSTI	57
3	VIRI IN LITERATURA:	60

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Površinske vode	8
Preglednica 2: Pomembnejši kemijski parametri, merjeni v Zelencih 2006 in 2007 (vir: ARSO)	10
Preglednica 3: Kemijske analize vzorcev vode na Zelencih v letu 2012 (vir NIB)	10
Preglednica 4: Prikaz klimatskih značilnosti za Rateče po posameznih mesecih	14
Preglednica 5: Pomembni habitatni tipi	18
Preglednica 6: Stanje pomembnih habitatnih tipov	21
Preglednica 7: Seznam vrst semen in mahov z naravovarstvenimi statusi	25
Preglednica 8: Seznam živalskih vrst z naravovarstvenimi statusi	26
Preglednica 9: Naravovarstveno pomembne rastlinske vrste in usmeritve za njihovo ohranjanje	29
Preglednica 10: Naravovarstveno pomembne živalske vrste in usmeritve za njihovo ohranjanje	30
Preglednica 11: Zavarovana območja	32
Preglednica 12: Območja Natura 2000	33
Preglednica 13: Ekološko pomembno območje	34
Preglednica 14: Naravne vrednote	35
Preglednica 15: Podzemne vode	38
Preglednica 16: Vodovarstvena območja	39
Preglednica 17: Dosedanja raba revirjev ribiškega upravljanja	40
Preglednica 18: Objekti in območja kulturne dediščine	41
Preglednica 19: Veljavni prostorski akti	43
Preglednica 20: Raba kmetijskih zemljišč na pilotnem območju Zelenci	46
Preglednica 21: Prikaz vključenosti kmetij v GERK-e	47
Preglednica 22: Prikaz vključenosti kmetij v KOP	48
Preglednica 23: Veljavni gozdnogospodarski načrti	49
Preglednica 24: Veljavni Načrt upravljanja voda	50
Preglednica 25: Usmeritve za upravljanje z vodami na varovanih območjih	51
Preglednica 26: Veljavni lovskoupravljavski načrti	51
Preglednica 27: Veljavni Načrta upravljanja voda	51
Preglednica 28: Lastništvo	56

KAZALO SLIK

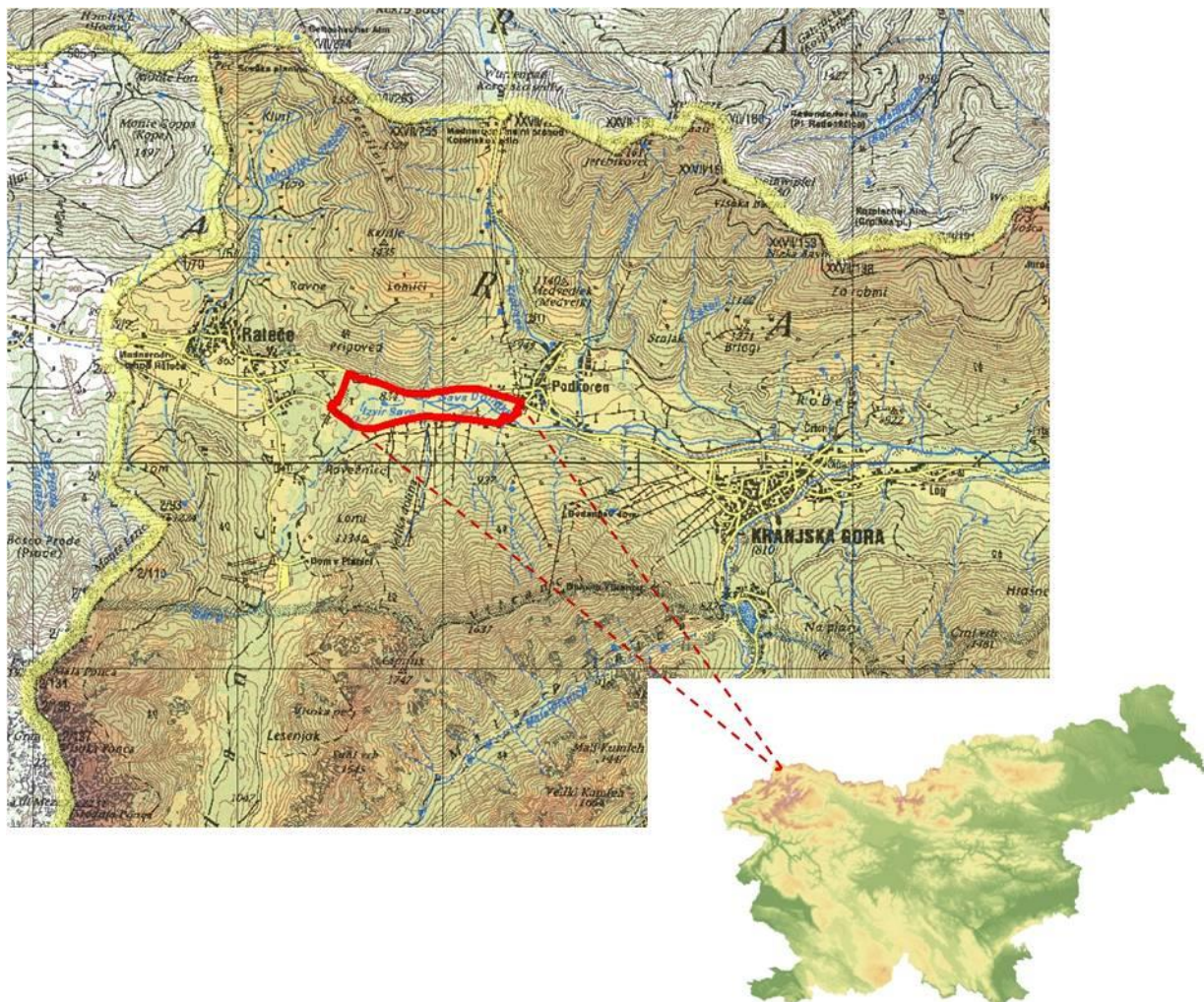
Slika 1: Območje NR Zelenci	6
Slika 2: Površinske vode na pilotnem območju (ZRSVN, vir: Posebne strokovne podlage...)	8
Slika 3: Bočna in talna erozija Suhe struge	
Slika 4: Apneni mulj v Zelencih	11
Slika 5: Nanos hudournika z Vitranca	12
Slika 6: Ogroženost o voda in plavin na pilotnem območju (Posebne strokovne podlage...)	13
Slika 7: Grafični prikaz povprečnega gibanja količine padavin in temperature v Ratečah	14
Slika 8: Prikaz geomorfoloških značilnosti širšega območja Zelencev	15
Slika 9: Geološka karta	16
Slika 10: Pedološka karta	17
Slika 11: Cone kvalifikacijskih in drugih HT, ki so pomembni z vidika ohranjanja mokrišča kot celote.	24
Slika 12: Cone kvalifikacijskih HT	31
Slika 13: Zavarovano območje po Odloku o razglasitvi Zelencev za naravni rezervat (1992).....	32
Slika 14: Zavarovano območje po predlogu Uredbe o Naravnem rezervatu Zelenci (2012)	33
Slika 15: Območja Natura 2000	34
Slika 16: Ekološko pomembno območje	35
Slika 17: Naravne vrednote.....	36
Slika 18: Gozdni prostor – gozdna maska	37
Slika 19: Gozdni prostor – gozd na podlagi rabe tal.....	37
Slika 20: Površinske vode na pilotnem območju (vir:ARSO)	38
Slika 21: Podzemne vode na pilotnem območju.....	39
Slika 22: Vodovarstvena območja na pilotnem območju	40
Slika 23: Ribiški revirji na pilotnem območju	41
Slika 24: Kulturna dediščina	42
Slika 25: Osnovna namenska raba (izsek iz PUP)	44
Slika 26: Raba tal.....	46
Slika 27: Prikaz GERK-ov vključenosti v KOP na vplivnem območju Zelenci	49
Slika 28: Prikaz obstoječih poti	52
Slika 29: Prikaz turističnega okolja.....	54
Slika 30: Franciscejski kataster.....	57
Slika 31: Paša v gozdnem delu rezervata	
Slika 32: Paša ob robu rezervata.....	58
Slika 33: Zasilna pot ob jezercu (1992)	58
Slika 34: Odpadni material ob robu Korenških blat v osemdesetih letih.....	58
Slika 35: Na novo postavljena montažna brunarica na parkirišču (1988)	59

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSO	- Agencija Republike Slovenije za okolje,
AS	- Agrarna skupnost
CŠOD	- Center šolskih in obšolskih dejavnosti,
EK	- KOP podukrep: 214-I/7 Ekološko kmetovanje,
EPO	- ekološko pomembno območje,
EŠD	- evidenčna številka dediščine,
ETA	- KOP podukrep: 214-II/8 Ohranjanje ekstenzivnega travinja,
EU	- Evropska unija,
GERK	- grafična enota rabe kmetijskih gospodarstev,
GGE	- gozdnogospodarska enota,
GGN	- Gozdno-gospodarski načrt,
GGO	- gozdnogospodarsko območje,
GURS	- Geodetska uprava Republike Slovenije,
HT	- habitatni tip,
ID. ŠT.	- identifikacijska številka,
IZVRS	- Inštitut za vode Republike Slovenije
KG	- Kranjska Gora
KGZ	- kmetijsko gozdarski zbornica,
KOP	- kmetijsko okoljska plačila,
LAST.	- lastnina,
LTO	- Lokalna turistična organizacija
MKO	- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje,
NIB	- Nacionalni inštitut za biologijo,
NR	- naravni rezervat,
NU	- načrt upravljanja,
NUV	- Načrt upravljanja z vodami,
OE	- območna enota,
SCI	- posebno varstveno območje,
RGN	- Ribiško-gojitveni načrt,
RS	- Republika Slovenija,
TNP	- Triglavski narodni park,
Ur. l. RS	- Uradni list Republike Slovenije
VT	- vodno telo,
ZGS	- Zavod za gozdove Slovenije,
ZRSVN	- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave,

1 OPIS OBMOČJA

Geografsko Zelenci ležijo v Zgornjesavski dolini ali kratko Dolini na skrajnem severozahodnem delu Slovenije med Karavankami na severu in alpsko ledeniško dolino Planice, ki jo oklepajo Julijske Alpe na južni strani. Zelenci ležijo med Ratečami na vzhodu in Podkorenem na zahodni strani, le nekaj kilometrov stran od Kranjske Gore.

Slika 1: Območje NR Zelenci

Geologija in geomorfologija

Dolina leži v savski tektonski prelomnici in je bila v pleistocenu močno ledeniško preoblikovana. Ledeni pokrov je takrat prekrival vse območje, iz njega so se dvigali le vrhovi najvišjih gora. Ledene mase so počasi drsele daleč navzdol po dolini današnje Save Dolinke. Ko je postajalo podnebje toplejše, so se ohranili le še dolinski ledeniki, med njimi tudi planiški. Planiški ledenik je drsel izpod Ponc, Jalovca in Mojstrovk in s svojo čelno moreno na severu segal vse do Karavank. Ostanek te morene je grbinast svet s posameznimi skalami na površju med Zelenci in Ratečami, z ledinskim imenom Kamnje.

Po ledenih dobah, so vode, ki so prinašale ogromne količine grušča iz Planice, le tega odlagale v Dolini v obliki dolgih vršajev (Planiški in Korenski vršaj). Korenski vršaj, na katerem leži vas

Podkoren, je zajezil tedanjo Savo. Nastalo je obsežno Korenško jezero, Zelenci in močvirje Blata so le njegov ostanek.

Recentni hudourniški procesi se nadaljujejo. V hudourniški značaj potokov s Karavank in s Ciprnika ter Belega potoka v Planici ter na vseh manjših potokih nad podkorenškimi smučišči in v Karavankah, se je vmešal s svojimi dejavnostmi še človek, predvsem z razvojem športnih in turističnih dejavnosti ter posegel v krhko ravnovesje in pospešil naravno dinamiko premeščanja sedimentov proti Zelencem.

Hidrologija

V zatrepnem delu Planice zahodno nad Tamarjem izpod Ponc na stiku apnenca in dolomita prihaja na dan močan kraški izvir Nadiže, ki je prvi izvir Save. Nato voda Nadiže in drugih pritokov s pobočij Planice na stiku z gruščem ponikne in teče pod dnom doline podzemeljsko okrog 4 km in se pojavi površinsko v Zelencih ob neprepustnem morenskemu gradivu (v obliki jezerc ter manjših izvirov, v jezerskih usedlinah v obliki "vulkančkov" ali v obliki večjih izvirov ali vodnih oken, ki jim domačini rečejo "tumfi"). Ob visokih vodah se voda iz Planice pojavi tudi površinsko sicer v strugi Nadiže južno nad Zelenci, predvsem v času jesenskega viška padavin in spomladanskega viška ob topljenju snega. Podzemeljsko pretakanje vode ima sicer tudi nekaj prednosti. Zaradi njega imajo Zelenci s korenško Savo vred umirjen in prav nič hudourniški režim, kar je sredi visokogorskega obrobja sicer nepričakovano (Radinja, 1998).

Izvir Zelenci je v sorazmerno nizki legi glede na visokogorski značaj zaledja, na nadmorski višini 834 m. Čista izvirna voda (temperature 5 do 6 stopinj C) ima značaj alpske vode. Voda se iz jezera zbere v strugo ter se proti vzhodu razlije v močvirje Blata. Dober kilometer dolgo, kakih 200 m široko in zelo plitvo močvirje Sava Dolinka kot reka zapusti pri Podkorenu, kjer jo vršaj potisne povsem ob pobočje Vitranca.

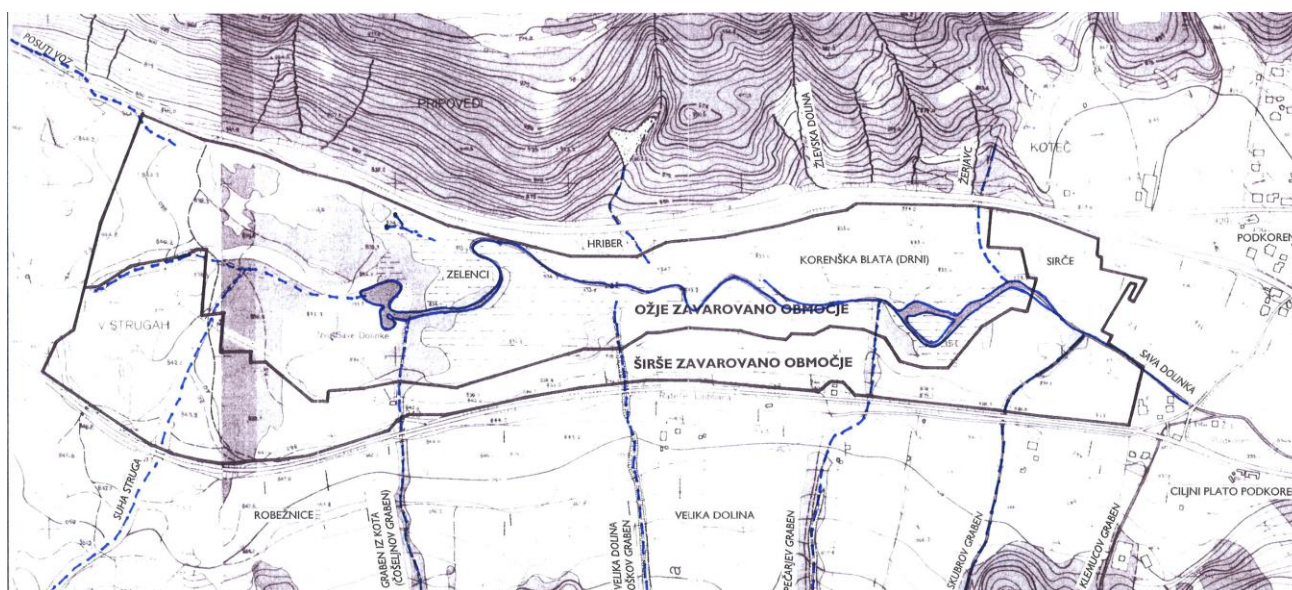
Klima

Za območje je značilno alpsko podnebje, največ padavin pade jeseni, nekoliko manj izrazit maksimum pa je značilen za pozno pomlad in začetek poletja. Letno pade povprečno čez 1500 mm padavin. Planica ima kot izrazita alpska dolina gorsko podnebje z dolgo, hladno in snežno zimo. Najbližja meteorološka postaja je v Ratečah.

1.1 FIZIČNE ZNAČILNOSTI OBMOČJA

1.1.1 Hidrologija

1.1.1.1 Površinske vode

Slika 2: Površinske vode na pilotnem območju (ZRSVN, vir: Posebne strokovne podlage...)

Preglednica 1: Površinske vode

ŠT.	VODNO TELO	POREČJE OZIROMA POVODJE	VRSTA VODNEGA TELESA	STANJE
1	Sava Dolinka	Sava	vodotok	Po kategorizaciji morfološke ohranjenosti je vodotok kot naravno ohranjen v I. razredu

Celotni Zelenci predstavljajo povirno območje Save Dolinke. Prvi izviri in vodni tokovi se pojavljajo v odvisnosti od padavin, lahko že v zahodnem delu projektnega območja imenovanem Kamnje. Ob najmočnejših padavinah voda priteče po površini po strugi Nadiže (Suha struga), kar pa se zgodi poredko. V običajnih razmerah se voda pojavi nekaj deset metrov pred jezercem. Vendar to ni edini vir vode. Ta v talnih izvirih prihaja na dan v jezercu samem ter v številnih vodnih očesih ("kotlih, tumfih") okrog jezerca. Vsi do sedaj navedeni izviri se napajajo iz Planice.

Drug vir vode v Zelence priteka iz Karavank. Izviri te vode so prav tako v zahodnem delu, vendar severno od razglednega stolpa. Izdatnost teh izvirov je manjša, vendar manj odvisna od trenutnih padavin.

Temperatura izvirne vode na območju jezerca je od 5-6.5 °C (vir Gregori), na iztoku iz projektnega območja pa od 6.8 do 8.4°C (ARSO).

Sava Dolinka se iz povirnega jezera (Zelenci) izvije sprva v široki strugi, ki pa se po nekaj deset metrih zoži v strugo širine okrog pet metrov. Zaradi majhnih padcev v območju močvirja (Korenška blata) reka meandira, ob višjih vodah se razliva po šaševju in celotnem močvirju v širini do 200m. Tok reke in njena struga se tudi v več desetletnem časovnem obdobju ne spreminjata. Voda nima veliko erozijsko moč in tudi v sorazmerno mehki podlagi ne spreminja toka.

V osrednjem delu Korenških blat struga ni izrazito formirana, ampak se razliva po šaševju. Izrazitejšo strugo izoblikuje na zožitvi, ki jo je povzročil hudournik Pečarjev graben. Za njim se ponovno razlije, dokončno pa oblikuje kompaktno strugo na iztoku iz močvirnega območja.

Pomemben vpliv na Zelence imajo številni hudourniški pritoki z juga (s pobočja Vitranca in Ciprnika) ter s severa (pobočja Karavank). Vseh pritokov je 8, prikazani so na sliki 6. Značilnost pritokov je hudourniški značaj in precejšnja prodonosnost. Najbolj prodonosni pritoki so Nadiža (Suha struga), Čošeljnov graben in Pečarjev graben. Predvsem Nadiža in Čošeljnov graben s finim apnenim muljem ter tudi bolj grobimi frakcijami neposredno ogrožata povirni del Zelencev. Do neposrednega zamuljevanja in zaprojevanja jezera je v zadnjih letih že prišlo.

Za območje, ki ima vsebinsko, pojavno in varovalno še vedno ne povsem dognane meje, je v sedanjem času značilen regresiven razvoj v:

- hidrološko-hidromorfološkem,
- vegetacijskem in
- živalskem smislu.

To je posledica:

- neposrednih (površinskih) vplivov,
- posrednih (podzemnih) vplivov.

Neposredni negativni vplivi so (vir Rojnik):

- Neugodno nihanje gladine v Zelencih in v močvirnatem območju, predvsem vedno nižji vodostaji v času nizkih vod in daljše trajanje visokih vod. To je posledica predvsem poglobljenega, a zožanega odtoka iz Korenških blat in dviganja jezerskega dna. Daljše trajanje nivojev visokih pa je posledica utesnjene odvodne struge.
- Zaprojevanje in zamuljevanje (Pritoki izpod Vitranca, Suha struga (Nadiža) iz Planice in pritoki s Karavank). V času obratovanja železnice so bili v območjih prečkanj s hudourniki prodni lovilci – zadrževalniki, ki so jih redno praznili, kar je preprečevalo zaprojevanje Zelencev.
- Dotok površinskih vo s cestišč in parkirišč ter s kmetijskih površin.
- Plastenje odmrle vegetacije.
- Zmanjšanje možnosti strujanja odtekajoče vode preko celega prečnega prereza Korenških blat, kar je posledica nekontroliranega zasipavanja severnega roba Korenških blat v času rekonstrukcije magistralne ceste in zasipavanja z odpadnim materialom. Pri tem je bil zasut severni rokav (meander), ki je omogočal ob višjih vodostajih sesanje in odplavljanje muljastih snovi vzdolž cele dolžine Korenških blat.

Potencialni negativni vplivi so (vir Rojnik):

- Nevarnost zaprojenja izvirnega območja Zelencev predstavlja prodonosna Suha struga, ki lahko ob nenadni visoki vodi erodira in premesti velike količine proda iz korita dolvodno od Planice v izlivni del nad in pod železniško progo oziroma v Zelence.

- Negativni pojavi podzemnih povezav so onesnaženi dotoki (kanalizacija Rateč, odtoki iz gojenih kmetijskih površin), ki se zbirajo in nato ponikajo v Rateških ledinah ter dolvodnih v Kamnjah, Logih in Strugah.
- Možnost polucije iz objektov v Planici in v celotnem ponikovalnem območju gorvodno od Zelencev.

Preglednica 2: Pomembnejši kemijski parametri, merjeni v Zelencih 2006 in 2007 (vir: ARSO)

DATUM	TEMP. ZRAKA [°C]	TEMP. VODE [°C]	pH	KISIK [mgO ₂ /l]	NASIČENOST S KISIKOM [%]	KPK S KMnO ₄ [mgO ₂ /l]	TOC [mg C/l]
26.6. 2006	29.6	7.7	7.58	9.29	88.2	0.52	0.69
4.9. 2006	26.1	8.4	7.99	12.51	122.5	0.37	0.76
13.6. 2007		8.2		6.33	60	0.44	0.55
30.10.2007		6.8	8.1		90	0.31	0.49

DATUM	AMONIAK (PROSTI) [mg NH ₃ /l]	AMONIJ [mg NH ₄ /l]	NITRITI [mg NO ₂ /l]	NITRATI [mg NO ₃ /l]	FOSFOR (SKUPNO) [mg PO ₄ /l]	ORTOFOSFATI [mg PO ₄ /l]
26.6. 2006	<0,01	0.015	<0,002	2.56	<0,02	<0,02
4.9. 2006	<0,01	0.011	0.0031	2.13	0.026	<0,02
13.6. 2007	<0,01	0.018	<0,002	2.32		
30.10.2007	<0,01	<0,006	<0,002	1.25	<0,02	<0,02

Preglednica 3: Kemijske analize vzorcev vode na Zelencih v letu 2012 (vir NIB)

VZOREC	DATUM	BPK5 (mg O ₂ /l)	Skupne koliformne bakterije (MPN/100 ml)	Koliformne bakterije fekalnega izvora (MPN/1000ml)	Celokupni dušik (mg N/l)	Celokupni fosfor (µg P/l)	Nitrit (mg NO ₂ /l)	Nitrat (mg NO ₃ /l)
Zelenci - jezerce	9.3.2012	1,87	15	10	0,73	12	LOD _A	1,47
Zelenci - jezerce	19.3.2012	0,78	15	4	0,44	11	LOD _A	3,11
Zelenci - jezerce	17.4.2012	1,77	20	0	0,89	14	LOD _A	1,30
Zelenci - iztok	17.4.2012	/	/	/	0,68	22	LOD _A	LOD _A

VZOREC	DATUM	Fosfat (mg PO ₄ /l)	Sulfat (SO ₄ /l)	Klor (mg Cl/l)	Natrij (mg Na/l)	Amonij (mg NH ₃ /l)	Kalij (mg K/l)	Kalcij (mg Ca/l)	Magnezij (Mg/l)
Zelenci - jezerce	9.3.2012	LOD _B	1,65	0,88	0,68	LOD _B	0,09	41,32	11,26
Zelenci - jezerce	19.3.2012	LOD _B	2,78	0,61	0,59	LOD _B	0,15	41,26	11,31
Zelenci - jezerce	17.4.2012	LOD _B	2,00	0,96	0,79	LOD _B	0,37	44,81	12,04
Zelenci - iztok	17.4.2012	LOD _B	8,83	9,81	7,72	LOD _B	0,45	80,32	20,97

Vrednosti meje zaznavnosti LOD: LOD_A = 0,01 mg/l, LOD_B = 0,035 mg/l

Predstavitev in vpliv pritokov

Suha struga (Nadiža) – pritok iz Planice:

V času trajanja visokih vod se premeščajo vzdolž korita Suhe struge precejšnje količine rinjenih plavin, tako, da drobnejše frakcije (droben prodec, pesek) že ogrožajo izvorna jezerca Zelencev.

Potencialna nevarnost zaproditve zavarovanega območja pa obstaja ob visokih vodah (npr. večjih od Q_{10} do Q_{20}), ko lahko hudourne vode premestijo v izlivni del Suhe struge velike koločine materiala.

V preteklosti, ko ni bilo zadrževalnih objektov plavin v območju Planice, je bila prodonosna struga dolvodno od Planice zasičena izpod Ciprnika in Belega potoka. Sedaj je dotok materiala iz zaledja prekinjen, zato hudourne vode jemljejo material iz struge dolvodno od mostu v Planici. V zgornjem delu spodnjega toka, kjer je izoblikovano relativno ustaljeno dno, visoke vode pobirajo material z bočno erozijo brežin. V srednjem delu pa jemljejo visoke vode material iz starih, že delno obraščenih sipin in ga transportirajo v spodnji del struge.

Slika 3: Bočna in talna erozija Suhe struge

Slika 4: Apneni mulj v Zelencih

Pritoki z Vitranca:

V zavarovano območje pritekajo z Vitranca štirje hudourniki:

- Graben iz Kota (Čošeljnov graben)
- Velika dolina (Joškov graben)
- Pečarjev graben
- Skubrov graben.

Hudourniki naplavlajo ob običajnih (pogostih) visokih vodah precej rinjenih in lebdečih plavin v območje Zelencev in Korenških blat. V slučaju nastopa izredno visokih vod (Q_{20} ali celo več) pa obstaja potencialna nevarnost udorov večjih količin proda, posebno v Grabnu iz Kota (Čošeljnov graben), ki se izteka neposredno v bližino Zelencev. Obstaja tudi nevarnost neposredne zaproditve travnikov nad železniško progo.

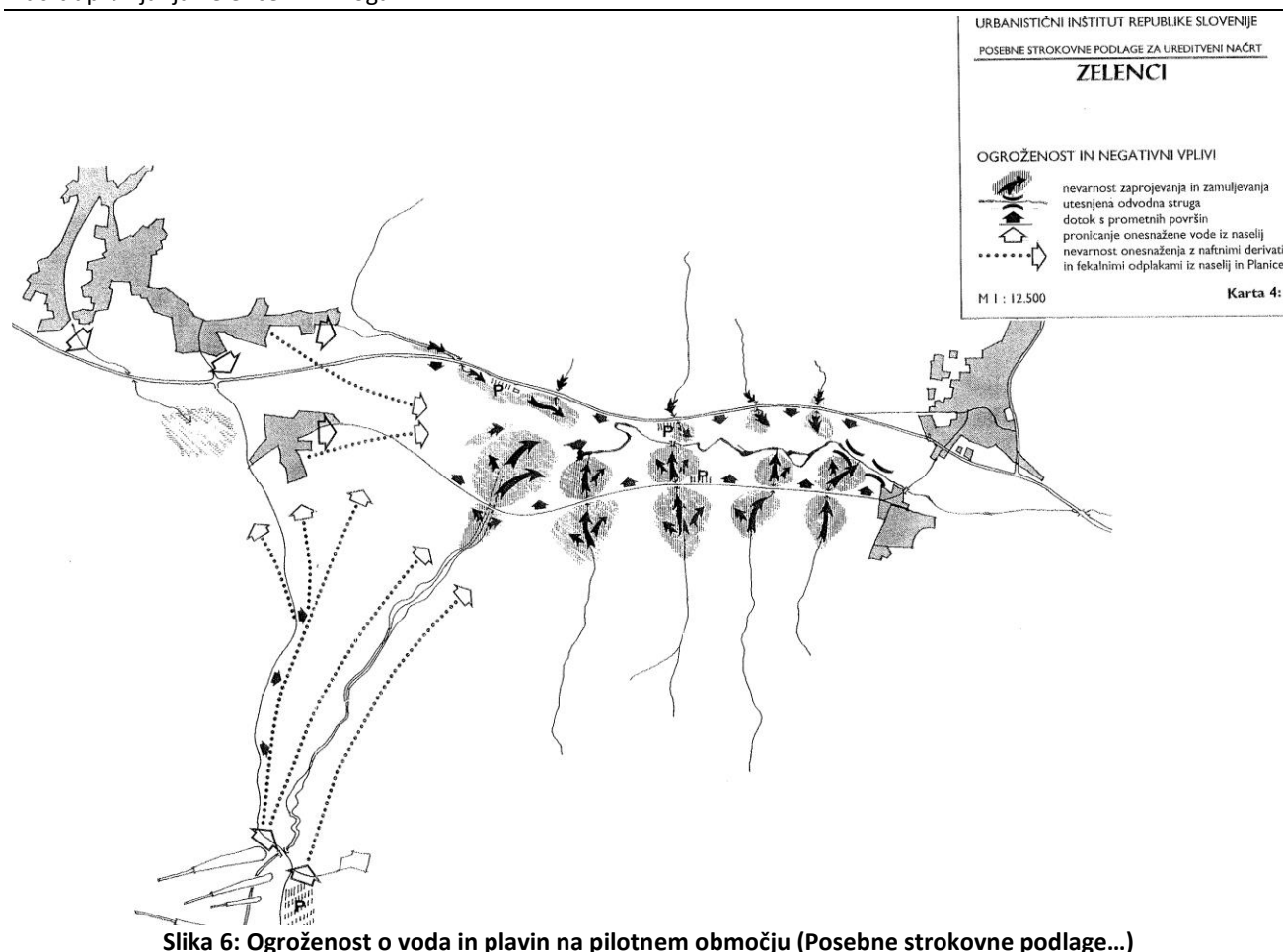
Slika 5: Nanos hudournika z Vitranca

Pritoki s Karavank:

V zavarovano območje pritekajo s pobočij Karavank štirje pritoki. V glavnem so to manjši hudourniki, vendar kljub temu ogrožajo Zelence in Korenška blata.

Predvsem je neugoden Posuti voz (Zagrica), ki je imel v preteklost izliv oziroma ponikovalno polje v Logih, to je pribl. 400 proti zahodu – dlje od Zelencev. Tedaj so se visoke vode, ki so nosile poleg rinjenih plavin še veliko suspenzij, ki so odlagale v zakraselih kotanjah Logov in so prišle očiščene do Zelencev. Sedaj se pa razlivajo bliže Zelencev, poleg tega pa se je s preusmeritvijo struge povečalo zlivno območje za 80% in s tem tudi visoke vode in količine rinjenih plavin.

Zadnji levi pritok na varovanem območju (Žerjavc) prečka cesto pribl. 120m pred odcepom v Podkoren. Ima le 0.14 km² veliko prispevno površino, vendar prinaša kar nekaj plavin. Zato je bil že v preteklosti izveden lesen kaštni zaplavni objekt (star avstrijski prag) pribl. 35m nad cesto, ki pa je že dotrajan.

1.1.1.2 Podzemne vode

V Zelence se podzemne vode pretakajo v prodnem nanosu planiškega vršaja in vršajev s pobočja Vitranca in Ciprnika. Na pilotnem območju so kar tri različna podzemna vodna telesa, in sicer Sava Dolinka do Radovne, Rateče – Podkoren in Planica. Količine, čas pretakanja in drugi parametri podzemne vode niso raziskani.

Zelenci so torej posebnost v hidrološkem smislu, saj so izvir podtalne vode v alpskem svetu in so torej drugotni izvir Save Dolinke. Glavnina izvirov Save v Zelencih je bila ob koncu devetdesetih let neoporečna (Radinja, 1998), vendar pa razlike med njimi opozarjajo na različno zaledje, ki pa ni le planiško, kakor večinoma menijo, temveč tudi dolinsko. Manjši izvir na severnem robu Zelencev namreč kaže, da doteka vanj onesnažena voda iz vzhodnega dela naselja, imenovanega Na potokih. Izrazita izjema je talna voda v vodnjaku blizu nekdanje železniške postaje. Gre za izrazito aconalno talno vodo, ki ni drugačna zaradi morebitne onesnaženosti, saj koncentracije nitratov in fosfatov niso večje, pač pa so v njej druge snovi, ki opozarjajo na njen globinski izvor. Od drugih voda se ne razlikuje le po dvakrat do trikrat večji trdoti, temveč predvsem po veliki koncentraciji ogljikovega dioksida, po večji vsebnosti sulfatov in še po nekaterih drugih primeseh (Radinja 1992-1996), kar je značilno za izvire s Karavank.

Čeprav gre za povrni svet, so hidrološke razmere bolj zapletene, kakor je videti na prvi pogled. Razlike v talni vodi, in tudi med izviri, kažejo, da pod dolinskim dnom očitno ni enotnega toka talne vode, pravzaprav zaradi različne sestave kvartarnih nanosov (morenskih, jezerskih, fluvialnih in drugih).

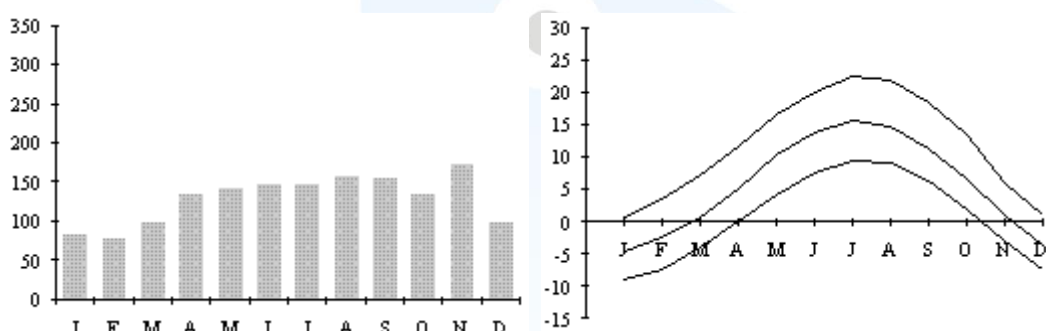
1.1.2 Klimatske značilnosti

Najbližja meteorološka postaja je v Ratečah. Klimatološki podatki so naslednji: povprečna temperatura najtoplejšega meseca je 15,7 stopinj C, povprečna letna količina padavin je 1563 mm. Leta 2008 je imela postaja povprečno 1824 ur sončnega obsevanja, kar je značilnost vzpetega sveta (1800 ur). Za to območje je značilnih 132 dni s snežno odejo. Največ jasnih dni je konec poletja oziroma v začetku jeseni. Med vetrovi prevladujejo pobočni vetrovi, zato Rateče nimajo temperaturne inverzije in je zelo malo meglenih dni.

Preglednica 4: Prikaz klimatskih značilnosti za Rateče po posameznih mesecih

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	LETO
povp. temperatura	-4.7	-2.5	0.8	5.1	10.2	13.8	15.7	14.8	11.4	6.6	0.9	-3.7	5.7
povp. najvišja dnevna temperatura	0.6	3.4	7.1	11.5	16.5	20.1	22.4	21.7	18.4	13.4	6.1	0.9	11.9
povp. najnižja dnevna temperatura	-9.0	-7.3	-3.9	0.0	4.2	7.6	9.4	9.1	6.3	1.9	-2.9	-7.5	0.7
absolutna najvišja temperatura	11.8	17.6	21.4	25.4	28.8	30.4	36.1	32.1	28.8	24.6	19.5	13.5	36.1
absolutna najnižja temperatura	-26.4	-23.0	-22.6	-13.8	-10.7	-2.4	0.0	-0.2	-4.6	-8.4	-19.4	-21.4	-26.4
št. dni z najnižjo temp. ≤ 0 °C	29.9	26.3	25.8	14.7	2.9	0.3	0.0	0.0	1.3	10.4	22.4	29.1	163.2
št. dni z najvišjo temp. ≥ 25 °C	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	4.5	9.0	7.0	1.3	0.0	0.0	0.0	22.3
povp. relativna vlaga ob 7. uri (%)	90.8	91.1	91.7	92.1	89.7	88.9	90.0	93.5	94.6	94.1	92.6	91.1	91.7
povp. relativna vlaga ob 14. uri (%)	71.3	62.3	57.4	53.7	54.1	54.6	53.0	55.5	59.3	60.0	69.9	76.0	60.6
povp. trajanje sonč. obsevanja (ure) *	87	114	147	157	181	191	232	224	196	142	95	57	1824
št. jasnih dni (oblačnost < 2/10)	5.7	6.3	4.3	3.2	2.5	2.2	3.9	5.2	5.7	6.3	4.6	5.8	6.1
št. oblačnih dni (oblačnost > 8/10)	10.2	9.3	11.2	10.6	9.2	8.9	5.6	6.0	7.0	9.3	11.7	10.4	109.4
višina padavin (mm)	85	78	99	135	144	149	149	158	156	136	175	99	1563
št. dni s snežno odejo ob 7. uri	28.7	25.6	26.3	11.4	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	11.8	26.6	132.2
št. dni z nevihto in grmenjem	0.3	0.3	0.5	1.2	3.6	6.8	7.2	5.7	3.4	1.1	1.2	0.4	31.8
št. dni z meglo	3.1	2.6	2.5	0.9	0.7	0.6	0.5	1.4	3.2	3.2	4.5	4.8	28.0

* obdobje 1973-1990

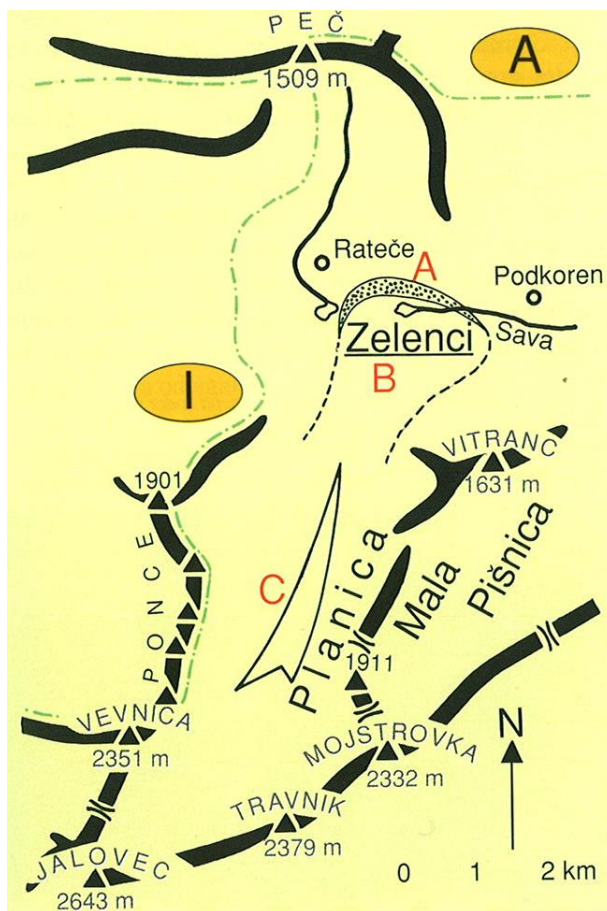
Slika 7: Grafični prikaz povprečnega gibanja količine padavin in temperature v Ratečah

1.1.3 Oblikovanost površja

Geomorfološko, geološko in hidrolološko stanje Zelencev je rezultat dogajanj v daljnji preteklosti. Lega Zgornjesavske doline, geološka podlaga, tektonika ter ledeniško delovanje so pri tem dogajanju ključni dejavniki. Planiški ledenik je narinil čelne morene do vznožja Karavank. Vode, ki so prihajale s Planice so ustvarile hudourniški vršaj, ki sega do čelne morene nekdanjega ledenika.

Voda, ki izvira v Planici ponikne v hudourniški vršaj, ko pa “zadene” v čelno moreno, pride na dan. To je izvir Save Dolinke, območje izvirov je imenovano Zelenci.

Spodnja slika prikazuje geomorfološke značilnosti širšega območja Zelencev (vir: Gregori).

Slika 8: Prikaz geomorfoloških značilnosti širšega območja Zelencev

1.1.3.1 Erozija

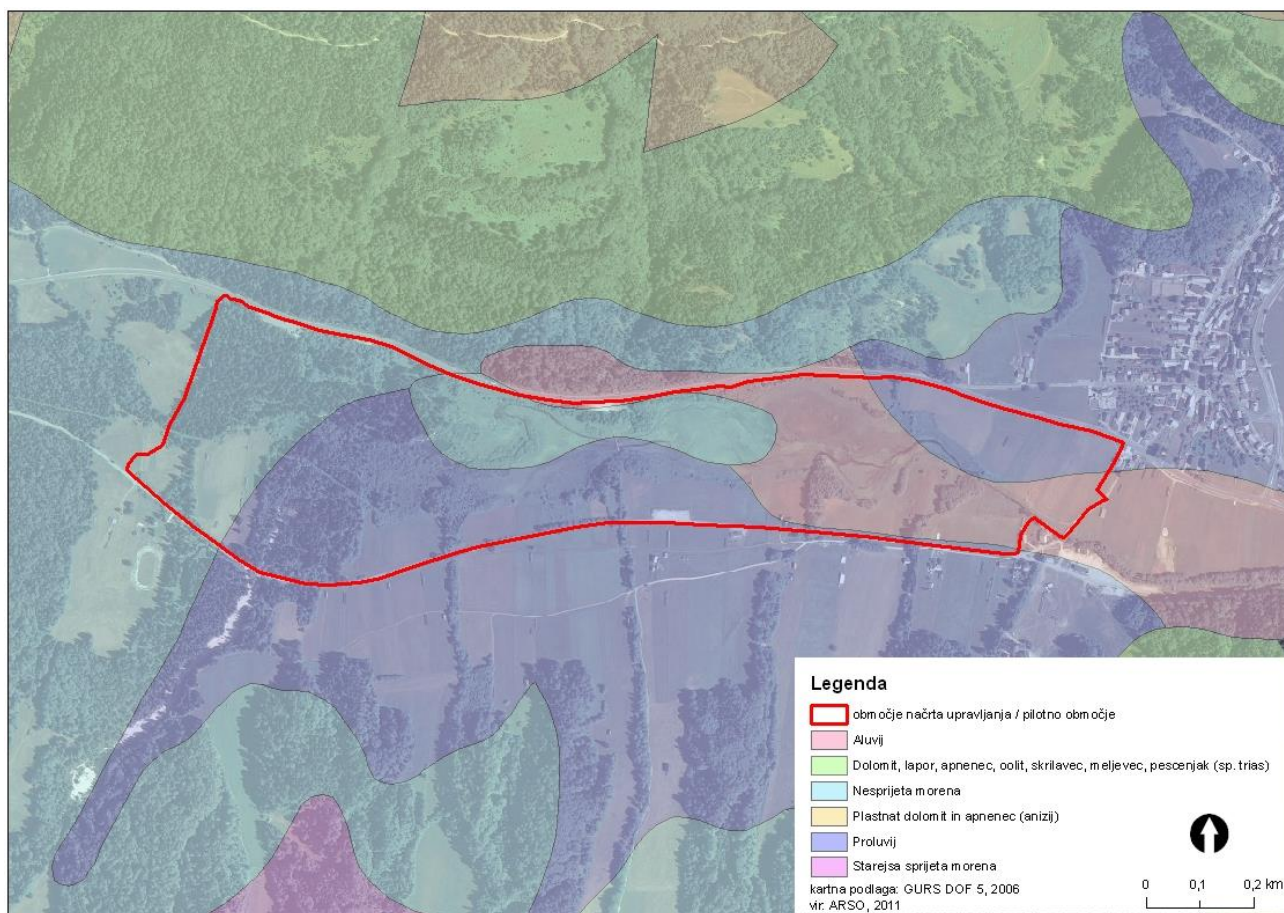
Na projektnem območju niso prisotni erozijski procesi. Prisotni so v prispevnem območju, predvsem v dolini Planice, kjer so prisotni številni aktivni erozijski procesi, ki posredno zelo ogrožajo Zelence zaradi zaprojevanja.

Najbolj intenzivna erozijsko aktivnost je na zahodnih pobočjih Ciprnika, kjer erozijski jarki segajo skoraj do vrha grebena. Erozijski jarki se “izlivajo” na obsežna melišča nasproti Športnega centra Planica (skakalnica), kjer so urejena parkirišča ter v strugo Nadiže. Nad Športnim centrom je zgrajen prodni zadrževalnik, ki zadržuje velike količine proda.

Nadaljnji erozijski procesi so razvidni v strugi Nadiže dolvodno od skakalnic. Gre za globinsko in bočno erozijo v strugi hudournika, ki je aktivna le ob visokih vodah. Globina struge narašča in dosega več kot 5 metrov. Predvidevamo, da je ta erozija posledica zadrževanja proda nad skakalnicami. Voda s svojo erozijsko močjo odnaša prod z dna in bokov struge in na ta način pogloblja ter širi strugo, prod in apneni mulj pa odnaša v Zelence.

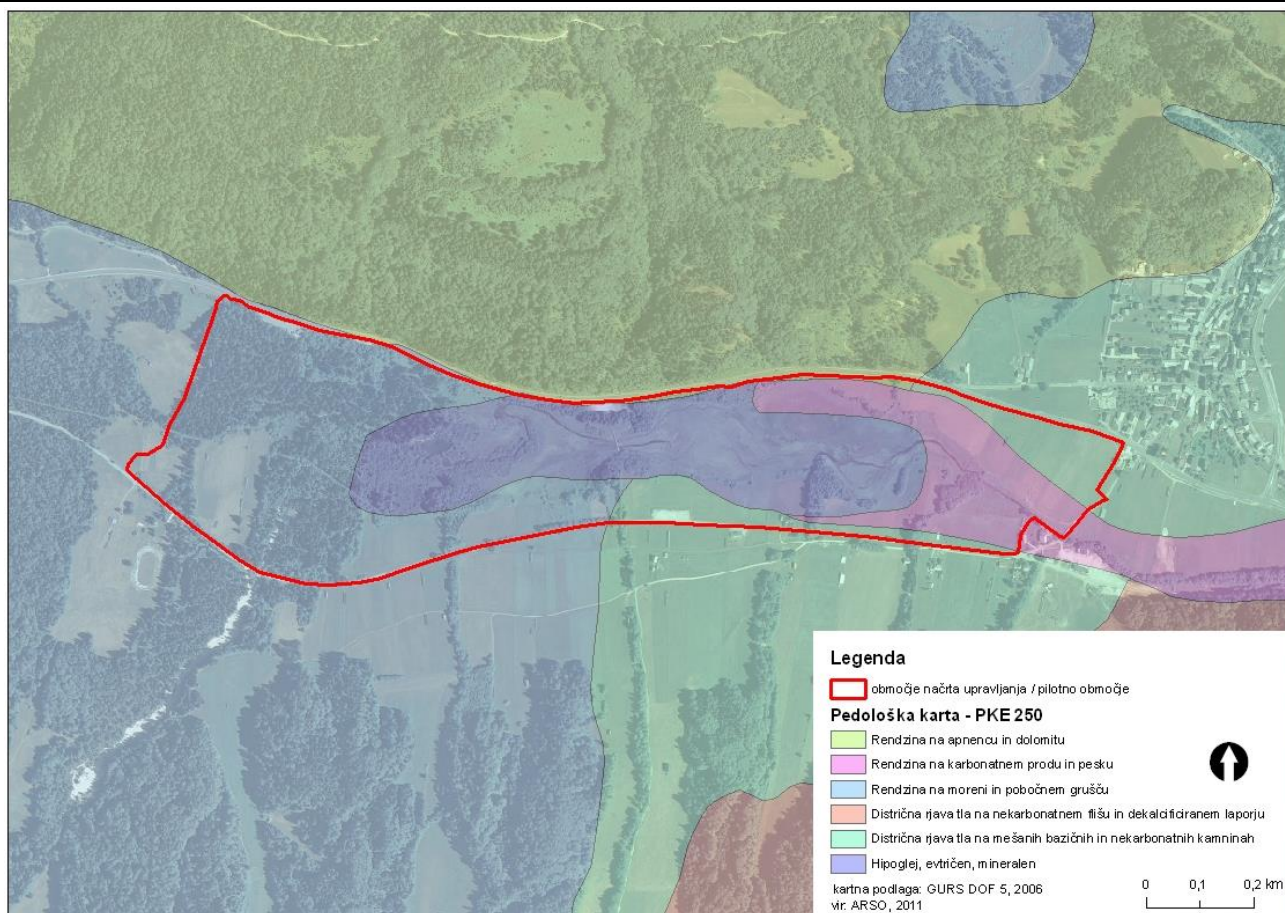
1.1.3.2 Matična kamnina in tla

Geološka zgradba na območju Zelencev je pestra. Predvsem gre za različne nanose materiala, ki so v vzhodnem delu predvsem naplavine, v zahodnem nesprijeta morena, v osrednjem pa proluvij, ki ga predstavljajo nanosi materiala predvsem z območja Julijskih Alp, na vzhodu pa Karavank. Gre območje, ki je geološko še vedno živo, saj se materiali na pilotnem območju še vedno odlagajo.

Slika 9: Geološka karta

Na matični podlagi so se razvili različni tipi tal. Tako so na moreni na vzhodu nastale rendzine, v osrednjem delu je evtričen, mineralen hipoglej, na vzhodnem delu pilotnega območja pa se je razvila rendzina na karbonatnem prudu in pesku.

Slika 10: Pedološka karta

1.2 EKOLOŠKE IN BIOLOŠKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA

1.2.1 Kvalifikacijske vrste in pomembni habitatni tipi

Na območju rezervata je bilo ugotovljenih 100 habitatnih tipov, od tega 64 osnovnih in 36 križancev, sestavljenih iz dveh habitatnih tipov. Od Natura 2000 kvalifikacijskih habitatnih tipov so prisotni travniki s prevladujočo stožko (*Molinia spp.*) na karbonatnih, šotnih in glineno-muljastih tleh (*Molinia caerulea*) (EU_6410, Physis 37.31), prehodna barja (EU_7140, Physis 54.5), uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze *Rhynchosporion* (EU_7150, Physis 54.6) in bazična nizka barja (EU_7230, Physis 54.2). Poleg teh so zaradi splošne redkosti, vezanosti na močvirna rastišča, obsežnih površin v območju pomembni habitatni tipi različnega šašja (53.2), trstičja (53.1), rezikovja (53.31) ter močvirna in barjanska vrbovja (44.92).

Preglednica 5: Pomembni habitatni tipi

KODA CONE HT	IME HT	EKOLOŠKE ZAHTEVE	CONA HT (ha)	PILOTNO OBMOČJE (%)
3-087-HT7140	Prehodna barja	Ekološka podoba habitatnega tipa EU_7140 je razmeroma pestra, kar se odraža tudi v pestri vegetaciji. Podlago habitatnega tipa večinoma pokriva plitva površinska voda, podtalnica ali voda z obrobja. Redkeje gre samo za močno vlažno oz. mokro podlago. Geološko podlago tvorijo večinoma karbonatne kamnine, samo redko so prisotne nekarbonatne. V pedološki podlagi prevladuje mineralna komponenta, večinoma z majhno količino humusa ali skoraj brez. Le v maloštevilnih primerih je opazno kopičenje organske komponente.	17,62* 0,83	0,53
3-087-HT7150	Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze <i>Rhynchosporion</i>	Združba porašča plitve uleknine, kjer občasno zastaja površinska voda. Reakcija podlage je rahlo kislja do nevtralna (pH 6,4-7,0), količina kalcija razmeroma majhna (5-14 mg/l). Temu ustrezna je relativno nizka tudi prevodnost (45-100 µS). Rastišče bi lahko označili sicer kot minerotrofno, vendar revno z mineralnimi snovmi. Vodni režim: Podlaga zelo mokra, včasih s plitvo trajno površinsko vodo. Količina hranil v prsti: Oligotrofna. Kislota prsti: Rahlo kislja do nevtralna (pH 6,4-7,0). Geološka podlaga: Ne vpliva. Klimatske razmere: Zmerna celinska do visokogorska klima.	17,62* mozaično znotraj cone Prehodnega barja (0,29 ha)	0,53

Načrt upravljanja Zelencev – Priloga 1

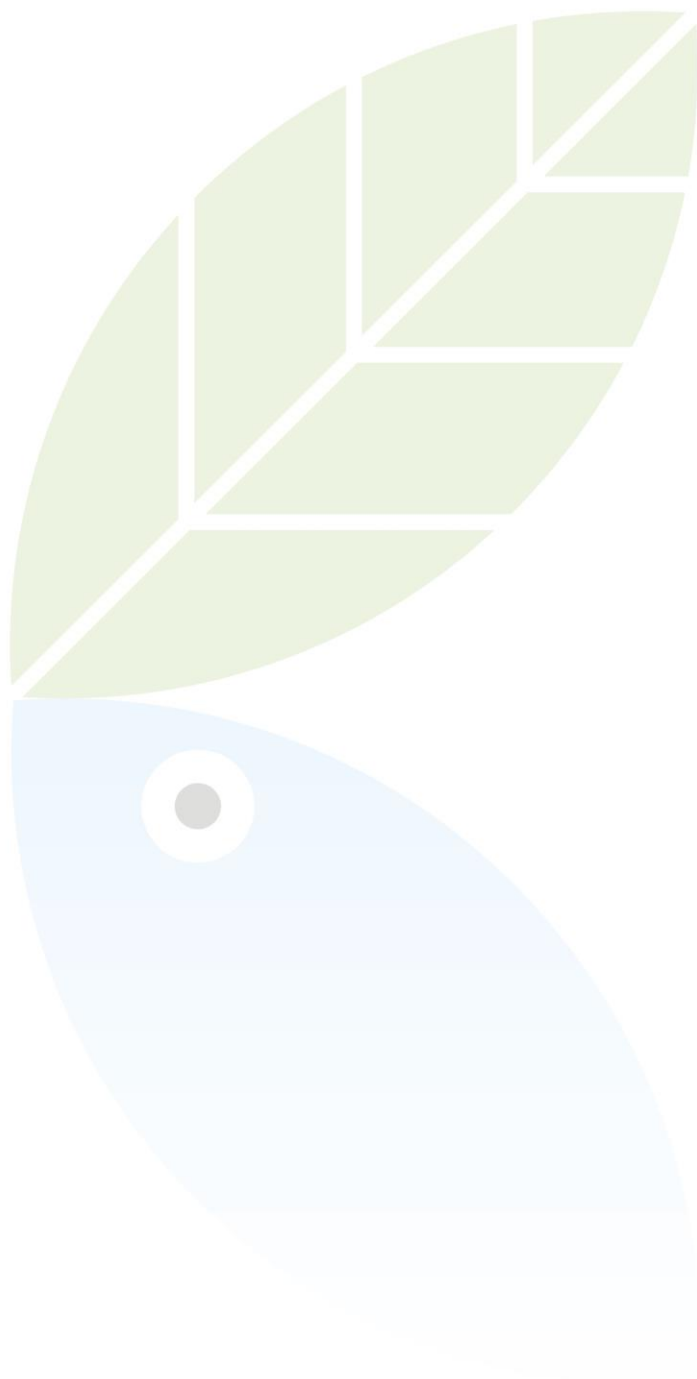
KODA CONE HT	IME HT	EKOLOŠKE ZAHTEVE	CONA HT (ha)	PILOTNO OBMOČJE (%)
3-087-HT7230	Bazična nizka barja	Ekologija habitatnega tipa EU_7230 je dokaj pestra. Praviloma je razvit na bazični geološki podlagi, na apnencu ali na dolomitu. Razen pri združbah Eleocharitetum quinqueflorae in Schoenetum nigricantis vsebuje prst razmeroma veliko količino organskih snovi, deloma nastaja tudi šota. Vlažnost podlage je velika, vendar je površinska voda prisotna samo občasno, razen v združbi Eleocharitetum quinqueflorae. Reakcija pedološke podlage in vode v njej je največkrat nevtralna do bazična (pH 7,0-8,2), le v združbah, kjer pride do kopičenja organskih snovi oz. do nastajanja šote, je reakcija podlage rahlo kislota (pH 6,8, zelo redko 6,5). Električna prevodnost je zaradi karbonatne podlage sicer razmeroma visoka, vendar kaže zelo velik razpon (250-650 μ S). Temu ustrezna je količina kalcija, ki znaša večinoma 35-50 mg/l. Samo tam, kjer se nabere v podlagi večja količina organskih snovi, znaša približno 25 mg/l. Vodni režim: Trajno vlažno, površinska voda samo občasno. Količina hranil v prsti: Oligotrofna. Kislost prsti: Rahlo kislota do bazična (pH 6,8-8,2). Geološka podlaga: Praviloma karbonatna: apnenec, dolomit. Klimatske razmere: Zmerno celinska do gorska klima.	17,62* (po Vreševem kartiranju, Physis 54.2, je površina 0,22 ha)	0,4
HT6410 Ni kvalifikacijski tip za to območje	Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinion caeruleae)	Gre za sekundarna travnišča, predvsem travnike na vlažnih (zastajanje vode zaradi slabo propustne podlage; bližine vodotoka, periodičnih poplav) do mokrotnih tleh, v kateri prevladuje modra stožka (Molinia caerulea) z eno ali dvema svojima podvrstama. Razmere so oligotrofne zaradi odsotnosti gnojenja. Stik z matično geološko podlago je prekinjen, saj gre za aluvialne naplavine potokov, dna večjih in manjših dolin, ravnice in kotline. Pomembno je, da je prst čim bolj nepropustna, da ima visoko vodno kapaciteto in to je tudi dodaten faktor, ki prispeva k zakisanju; le-to je znatno, saj se pojavljajo le acidofilne in nevtrofilne vrste. Sestoji obravnavanega habitatnega tipa se ob opuščanju košnje zaraščajo, torej vstopajo tudi v bolj zasenčene svetlobne razmere, sicer pa so to odprta rastišča. Vodni režim: Zastajajoča voda v tleh: predvsem zastajanje padavinske vode zaradi slabo propustnih tal, tudi zastajanje poplavne vode in bližina vodotokov in/ali stoječih oligotrofnih voda. Tudi kot prehod na nizka barja in povirja. Tudi kot prehod na suha oligotrofna travnišča. Količina hranil v prsti: Oligotrofno stanje. Kislost prsti: Kislo do zmerno kislo, v prsti velik delež humusa. Geološka podlaga: Sedimenti, včasih tudi povirja na drugih kamninah, npr. flišu. Klimatske razmere: Nepomembne; od submediterana do alpskega fitogeografskega območja.	0,58	1,06
HT7210*	Sestoji navadne rezike	Sestoji navadne rezike na rahlo bazičnih nizkih barjih, običajno v stiku z združbami nizkih barij.	0,075	0,14
53	Močvirska vegetacija obrežij (šišja, trstičje, rezikovje)	Močvirske združbe obrežij in tekočih voda ter močvirij in nizkih barij, ki jih sestavljajo predvsem vrste trav, šišev in ločkov.	12,38	22,92

Načrt upravljanja Zelencev – Priloga 1

KODA CONE HT	IME HT	EKOLOŠKE ZAHTEVE	CONA HT (ha)	PILOTNO OBMOČJE (%)
24.1/ 22.4	Reke in potoki / Vegetacija stoječih sladkih voda	Stalne ali občasne reke ali potoki z združbami, ki jih gradijo prosto plavajoče ali zakoreninjene potopljene in na površini plavajoče rastline.	0,9	1,6

*conacija do leta 2011

Območje razširjenosti habitatnih tipov je prikazano na slikah 11 in 12.

Preglednica 6: Stanje pomembnih habitatnih tipov

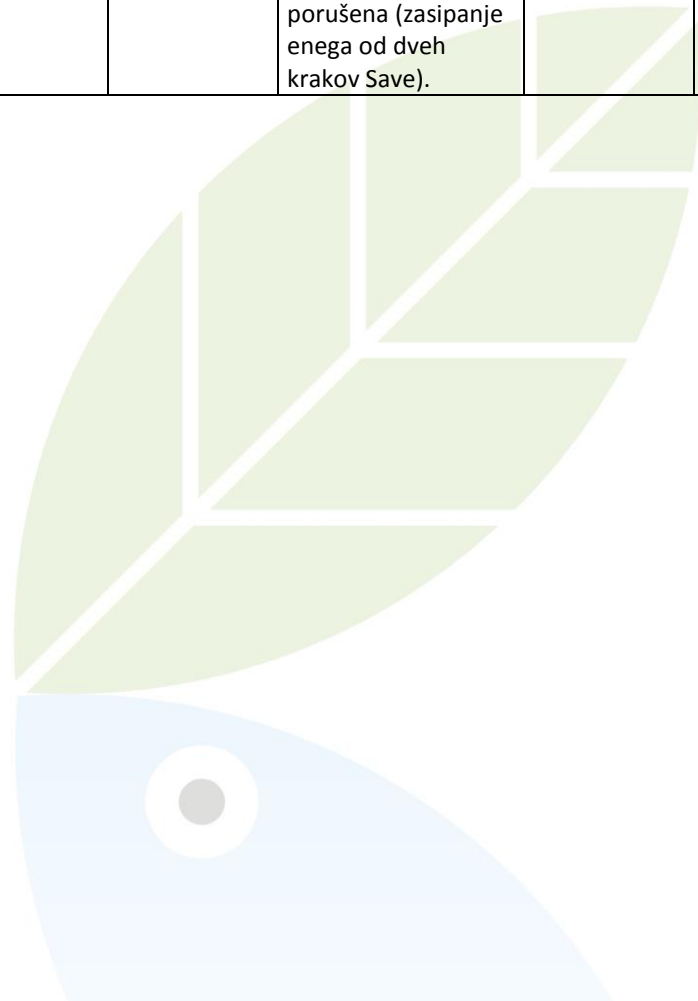
KODA CONE HT	IME VRSTE/HT	VELIKOST CONE ZA VRSTO/HT		OHRANJENOST STUKTURE IN FUNKCIJE HABITATNEGA TIPA		TIPIČNE VRSTE HABITATNEGA TIPA		OHRANITVENO STANJE
		OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	
3-087-HT7140	Prehodna barja	0.83 ha (Prehodno barje se nahaja v osrednjem delu območja - barje Drni). Površina zajema tako čisti HT kot križance. Površina čistega HT je 0.29 ha.	0.83 ha ali večja Skupaj s HT7150 in HT7230 velikost cone 1,048 ha ali več. (B. Vreš in sod., 2011)	Območje HT se deloma zarašča s trstičjem, opažene so prevleke zelenih nitastih alg (sum na povečano prisotnost hranil). Površina nezaraščenega HT obsega 0.29 ha.	0,83 ha brez zarasti (trstičja), odsotnost alg. Struktura: križanci HT 7140, 7150 in 7230.	Prisotne vse tipične vrste.	<i>Dactylorhiza incarnata</i> , <i>Trichophorum alpinum</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Drosera anglica</i> , <i>Andromeda polifolia</i> , <i>Oxycoccus palustris</i> , <i>Utriculatria minor</i> , <i>Carex rostrata</i> , <i>Carex lasiocarpa</i> , <i>Carex limosa</i> , <i>Eriophorum latifolium</i> , <i>Eriophorum angustifolium</i> , <i>Potentilla palustris</i> , <i>Primula farinosa</i> , <i>Sphagnum spp.</i>	Ugodno ohranitveno stanje glede na obseg HT, neugodno stanje glede na zaraščanje s trstičjem, deloma neugodno ohranitveno stanje strukture in funkcije - prisotnost zelenih nitastih alg nakazuje na morebitno poslabšanje kakovosti vode (obremenjenost s hranili).
3-087-HT7150	Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze <i>Rhynchosporion</i>	0.29 ha Nahaja se mozaično znotraj HT 7140 v osrednjem delu območja (barje Drni). Čisti HT se pojavlja na dveh točkah velikosti 2 x 2 m ² .	0.29 ha ali večja. Skupaj s HT7140 in HT7230 velikost cone 1,048 ha ali več.	Deloma se zarašča s trstičjem, opažena prisotnost zelenih nitastih alg.	Vsaj 0,29 ha brez zarasti (trstičja), odsotnost alg. Struktura: križanci HT 7140, 7150 in 7230.	Prisotne vse tipične vrste.	Prehodno barje z vrstami <i>Rhynchospora alba</i> , <i>R. fusca</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Drosera anglica</i>	Ugodno ohranitveno stanje glede na obseg HT, deloma neugodno ohranitveno stanje strukture in funkcije - prisotnost zelenih nitastih alg nakazuje na morebitno poslabšanje kakovosti vode (obremenjenost s hranili).

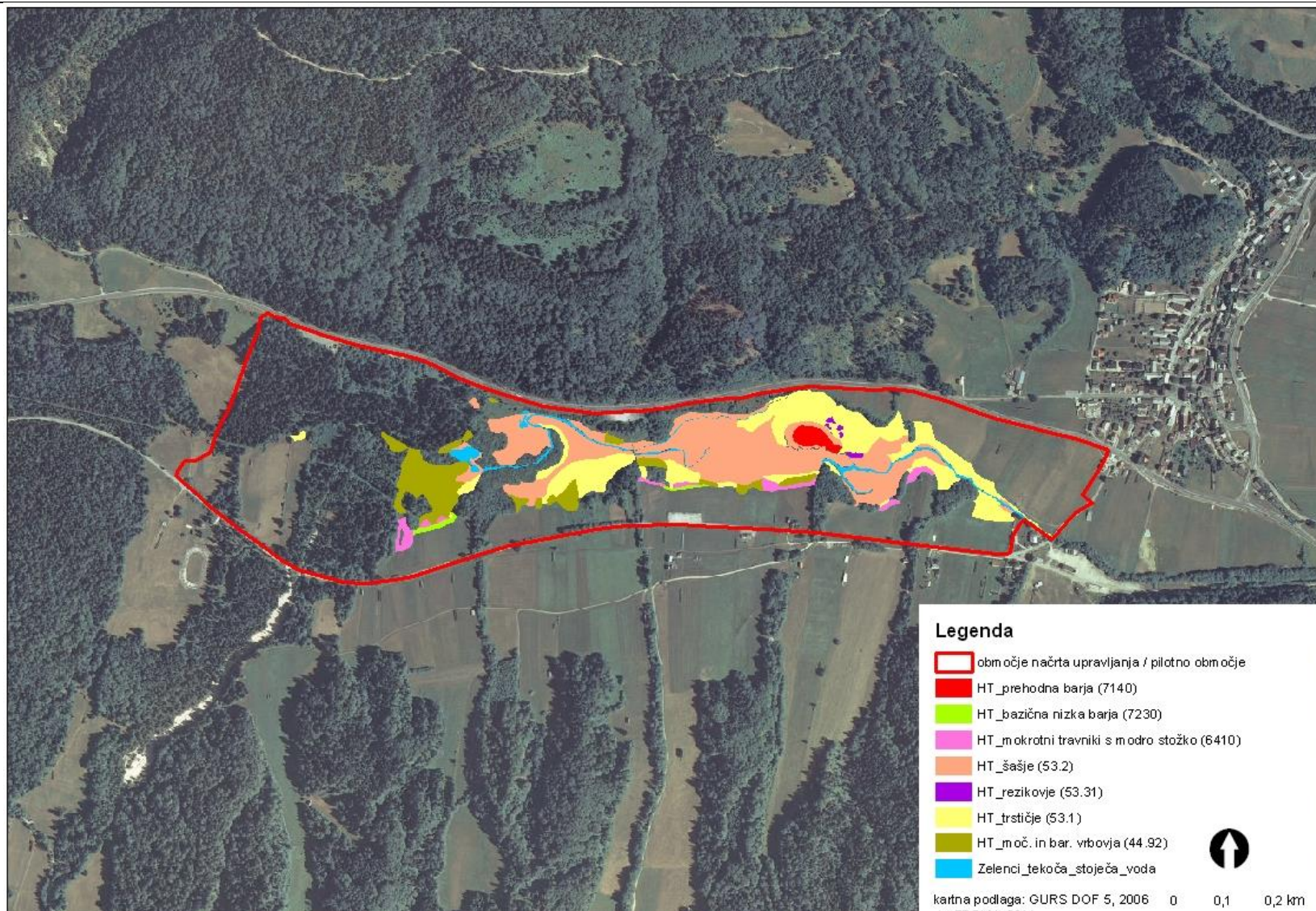
Načrt upravljanja Zelencev – Priloga 1

KODA CONE HT	IME VRSTE/HT	VELIKOST CONE ZA VRSTO/HT		OHRANJENOST STUKTURE IN FUNKCIJE HABITATNEGA TIPA		TIPIČNE VRSTE HABITATNEGA TIPA		OHRANITVENO STANJE
		OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	
3-087-HT7230	Bazična nizka barja	0.22 ha (nahaja se mozaično znotraj celotnega območja velikosti 17,62 ha).	0.22 ha ali večja. Skupaj s HT7140 in HT7150 velikost cone 1,048 ha ali več.	Območje HT se deloma zarašča s trstičjem, visokimi steblikami in vrbovjem, opažena prisotnost zelenih nitastih alg.	Vsaj 0,25 ha brez zarasti, visok nivo talne vode, odsotnost alg. Struktura: križanci HT 7140, 7150 in 7230.	Prisotne vse tipične vrste.	<i>Carex davalliana</i> , <i>Eriophorum latifolium</i> , <i>Eriophorum latifolium</i> , <i>E. angustifolium</i> , <i>Potentilla palustris</i> , <i>Dactylorhiza maculata</i> , <i>D. incarnata</i>	Ugodno ohranitveno stanje - obseg HT, deloma neugodno ohranitveno stanje strukture in funkcije-prisotnost zelenih nitastih alg nakazuje na morebitno poslabšanje kakovosti vode (obremenjenost s hranili). Zmanjševanje površine območja - zasipavanje s prodom.
6410/ 37.31	Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)	0.58 ha	večja kot 0.58 ha	Travniki, ki se pojavljajo predvsem na južnem robu mokrišča, so ponekod pod vplivom intenzivnega gospodarjenja (kmetovanja), spremenjena je vrstna sestava in funkcija travnika.	Vrstna sestava in funkcija značilna za ekstenzivne travnike.	Prisotne vse tipične vrste.	Tipične vrste: <i>Molinia caerulea</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Betonica officinalis</i> , <i>Glum boreale</i> , <i>Iris sibirica</i> , itd.	Delno neugodno ohranitveno stanje - zaradi intenzivne rabe (gnojenje?, košnja, baliranje).
53	Močvirska vegetacija obrežij (šašja, trstičje, rezikovje)	12.38 ha	15 ha	Šašje je dobro ohranjeno, površine šašja se zmanjšujejo zaradi širjenja vrbovja in jelševja ob robovih zaradi naravnih procesov.	Prisotna močvirska vegetacija. Ni vidnih znakov zaraščanja z vrbovjem in jelšo.	Prisotne naštete tipične vrste.	Tipične vrste: <i>Cladium mariscus</i> , <i>Carex rostrata</i> , <i>Carex paniculata</i> , <i>Carex vesicaria</i> , <i>Carex lasiocarpa</i> , <i>Carex flacca</i> , <i>Phragmites australis</i> , itd.	V osrednjem delu območja je stanje ugodno, ob robovih manj ugodno zaradi ponekod intenzivne rabe okoliških travniških površin.
24.1/ 22.4	Reke in potoki / Vegetacija stoječih sladkih voda	0.9 ha	0.9 ha	Jezerca se ob robovih zaraščajo z vrbovjem in jelševjem, prav tako struga Save ob kateri	Odrpte vodne površine brez znakov kopnenja in	Prisotne naštete tipične vrste.	Tipične vrste: <i>Ranunculus aquatilis</i> , <i>Potamogeton</i> spp.	Deloma neugodno ohranitveno stanje strukture in funkcije-prisotnost zelenih nitastih alg nakazuje na morebitno poslabšanje kakovosti vode

Načrt upravljanja Zelencev – Priloga 1

KODA CONE HT	IME VRSTE/HT	VELIKOST CONE ZA VRSTO/HT		OHRANJENOST STUKTURE IN FUNKCIJE HABITATNEGA TIPA		TIPIČNE VRSTE HABITATNEGA TIPA		OHRANITVENO STANJE
		OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	OCENA	REFERENČNA VREDNOST	
				se je na nekaterih delih povečala tudi zarast s trstom. V jezercih in strugi se pojavljajo zelene alge. Naravna dinamika vodotoka je bila v preteklosti porušena (zasipanje enega od dveh krakov Save).	zaraščanja z vrbovjem in jelšo, naravna rečna dinamika, odsotnost alg.			(obremenjenost s hranili)in/ali ali na spremembe v količinskem pretoku vode. Ob brežinah tudi povečan vpliv obiskovalcev (teptanje, hranjenje rib in ptic).

Slika 11: Cone kvalifikacijskih in drugih HT, ki so pomembni z vidika ohranjanja mokrišča kot celote.

1.2.2 Naravovarstveno pomembne živalske in rastlinske vrste

Na območju rezervata se pojavljajo številne redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste. Na Zelencih je edino nahajališče izvirskega grinta (*Senecio fontanicula*) in dlakavoplodnega šaša (*Carex lasiocarpa*) v Sloveniji. Prav tako je edino nahajališče munčevega okarčka (*Coenonympha tullia*), ki je veljal do odkritja populacije na Zelencih v letu 2012 v Sloveniji že za izumrlo vrsto.

Na Zelencih je evidentiranih 32 vrst semenk in mahov z naravovarstvenim statusom (preglednica 7). Od teh je 29 uvrščenih v Rdeči seznam Slovenije, 7 jih je zavarovanih z Uredbo o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah, 3 se nahajajo na prilogah Direktive o habitatih in 1 je kvalifikacijska vrsta za Natura 2000 območje Zelenci.

Od do sedaj popisanih živalskih vrst (preglednica 8), jih ima 41 naravovarstveni status. Kar 34 vrst je uvrščenih v Rdeči seznam Slovenije, 35 jih zavarovanih z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah, 11 se jih nahaja na prilogah Direktive o habitatih, nobena od živalskih vrst pa ni kvalifikacijska za Natura 2000 območje Zelenci.

Preglednica 7: Seznam vrst semenk in mahov z naravovarstvenimi statusi

VRSTA	Vir	RS	Uredba	HD	N2K
SEMENKE					
<i>Andromeda polifolia</i>	1,2,3	V			
<i>Carex lasiocarpa</i>	1,2,3	E			
<i>Carex limosa</i>	1,2,3	V			
<i>Carex paniculata</i>	3	V			
<i>Carex rostrata</i>	1,3	V			
<i>Carex vesicaria</i>	3	V			
<i>Cladium mariscus</i>	2,3	V			
<i>Comarum palustre</i>	1,2				
<i>Cypripedium calceolus</i>	3	V	H, X	2,4	
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	3	V	H		
<i>Dactylorhiza maculata agg.</i>	3	V	H		
<i>Drosera anglica</i>	1,2,3	V	H		
<i>Drosera rotundifolia</i>	1,2,3	V	H		
<i>Epipactis palustris</i>	3	V			
<i>Equisetum fluviatile</i>	3	V			
<i>Equisetum hiemale</i>	1				
<i>Eriophorum angustifolium</i>	3	V			
<i>Eriophorum latifolium</i>	3	V			
<i>Menyanthes trifoliata</i>	1,2,3	V			
<i>Molinia coerulea</i>	1,3				
<i>Oxycoccus palustris</i>	1,2,3	V			
<i>Pedicularis palustris</i>	1,2,3	V			
<i>Phragmites communis</i>	1,3				

VRSTA	Vir	RS	Uredba	HD	N2K
<i>Potentilla palustris</i>	3				
<i>Primula farinosa</i>	3	V			
<i>Rhynchospora alba</i>	1,2,3	V			
<i>Rhynchospora fusca</i>	2,3	E			
<i>Salix rosmarinifolia</i>	2,3	V			
<i>Sanguisorba officinalis</i>	3				
<i>Saponaria ocymoides</i>	3	R			
<i>Senecio fontanicola</i>	3				
<i>Trichophorum alpinum</i>	1,2,3	V			
<i>Triglochin palustre</i>	1,2	V			
<i>Typha sp.</i>	1				
<i>Utricularia minor</i>	3	V			
<i>Utricularia vulgaris</i>	1	V			
MAHOVI					
<i>Calliargon giganteum</i>	2				
<i>Calliargon trifarium</i>	1	V			
<i>Drepanocladus vernicosus</i>	2		H, X	2,4	+
<i>Scorpidium scorpioides</i>	2,3				
<i>Sphagnum contortum</i>	2		H		
<i>Sphagnum spp.</i>	1,3		H	5	

LEGENDA

Vir: **1** – J. Gregori (1980, 1994), **2** - A. Martinčič (1988), **3**- B. Vreš, ZRSVN-WETMAN (2012)

RS (*Rdeči seznam praprotnic in semenk Slovenije*): **V** – ranljiva vrsta, **E** – prizadeta vrsta, **R** – redka vrsta

Uredba (*Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah*): **H** - ukrepi za ohranjanje ugodnega stanja habitata rastlinske vrste, **X** – rastlinske vrste in njihovi habitati, ki so predmet okoljske odgovornosti

HD (*Direktiva o habitatih*): **2**-rastlinske vrste v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja, **4** – rastlinske vrste v interesu Skupnosti, ki jih je treba strogo varovati, **5** – rastlinske vrste v interesu Skupnosti, pri katerih za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja

N2K (*Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)*): **+** – kvalifikacijska vrsta za N2K Zelenci

Preglednica 8: Seznam živalskih vrst z naravovarstvenimi statusi

VRSTA	Vir	RS	Uredba	HD
DVOŽIVKE				
<i>Bufo bufo</i>	1	V	1,2	
<i>Hyla arborea</i>	1	V	1,2	4
<i>Rana esculenta complex</i>	1	V	1,2	5
<i>Rana temporaria</i>	1	V	1	5
<i>Triturus (Ichthyosaura)</i>	1	V	1,2	

VRSTA	Vir	RS	Uredba	HD
<i>alpestris</i>				
<i>Triturus carnifex</i>	1	V	1,2	2, 4
PLAZILCI				
<i>Anguis fragilis</i>	1	O1	1	
<i>Coronella austriaca</i>	1	V	1	4
<i>Lacerta agilis</i>	1	E	2	4
<i>Lacerta (Zootoca) vivipara</i>	1	V		
<i>Natrix natrix</i>	1	O1	1	
<i>Podarcis muralis</i>	3	O1		4
<i>Vipera berus</i>	1,3	V	1	
RIBE				
<i>Oncorhynchus mykiss</i>	1,3			
<i>Salmo trutta m. fario</i>	1	E		
PTICE				
<i>Acrocephalus palustris</i>	1	O1	1	
<i>Anas crecca</i>	1	E2	1,2	
<i>Anas penelope</i>	1	O1	1,6	
<i>Anas platyrinchos</i>	1,3	O1	6	
<i>Anas querquedula</i>	1	E2	1,2,6	
<i>Anthus spinoletta</i>	1	O1	1	
<i>Apus apus</i>	1,3	O1	1	
<i>Ardea cinerea</i>	1,3	O1	1	
<i>Carpodacus erythrinus</i>	1	R	1	
<i>Gallinula chloropus</i>	1	V1	1	
<i>Lanius collurio</i>	3	V1	1,2,6	
<i>Motacilla cinerea</i>	1	O1	1	
<i>Rallus aquaticus</i>	1	E2	1,2,6	
<i>Saxicola rubetra</i>	1	E2	1,2,6	
<i>Sylvia borin</i>	3	V1	1	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	O1	1,6	
SESALCI				
<i>Capreolus capreolus</i>	3			
<i>Erinaceus (concolor) roumanicus</i>	1	O1	1	
<i>Mustela erminea</i>	1,3	O1	1,2	
<i>Neomys fodiens</i>	1,3	V	2	
<i>Sciurus vulgaris</i>	3	O1	1	
SESALCI (NETOPIRJI)				
<i>Eptesicus nilssoni</i>	1	V	2,6 (R)	4
<i>Myotis daubentoni</i>	1	O1	6 (R)	4
<i>Myotis mystacinus</i>	1	O1	6 (R)	4
KAČJI PASTIRJI				
<i>Libellula quadrimaculata</i>	3	O1		

VRSTA	Vir	RS	Uredba	HD
<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	3	O1		
<i>Somatochlora flavomaculata</i>	3	V		
<i>Ischnura pumilio</i>	3	O1		
<i>Sympetrum fonscolombii</i>	3	O1		
<i>Lestes barbarus</i>	3	V		
METULJI				
<i>Aglais urticae</i>	2			
<i>Brenthis daphnae</i>	3			
<i>Coenonympha tullia</i>	3	E	1,2	
<i>Fabriciana niobe</i>	3			
<i>Inachis io</i>	2			
<i>Lassiomata megera</i>	3			
<i>Lycaena dispar</i>	3	V	1,2,6 (H,R)	2, 4
<i>Mellicta athalia</i>	3			
<i>Ochlodes venatus</i>	3			
<i>Plebejus argus</i>	3			
OSTALI NEVRETEŃARJI				
<i>Araneus diadematus</i>	2			
<i>Araniella sp.</i>	2			
<i>Argyrineta aquatica</i>	1	V		
<i>Copepoda</i>	2			
<i>Culex sp.</i>	2			
<i>Ephemeroptera</i>	2			
<i>Gyrinus notator</i>	1			
<i>Lymnea sp.</i>	2			
<i>Notonecta glauca</i>	1			
<i>Ostracoda</i>	2			
<i>Plecoptera</i>	2			
<i>Polystes sp.</i>	1			
<i>Tetragantha sp.</i>	2			

OPOMBA: Na Zelencih so bile v preteklosti opažene tudi naslednje vrste, ki pa se danes ne pojavljajo več: vidra *Lutra lutra*, vodomec *Alcedo atthis*, ribji orel *Pandion halietus*. Na preletu so bile opažene naslednje vrste ptic: rečni galebi *Larus ridibundus* in črne čigre *Chlidonias niger*. Opaženi so bili tudi posamezni osebki bele *Ciconia ciconia* in črne štoklje *Ciconia nigra*. Na suhih travnikih ob vznožju Vitranca je bil evidentiran kosec *Crex crex* (Gregori, 1980, 1994).

LEGENDA

Vir: **1** – J. Gregori (1980, 1994), **2** – J. Vidic (1990), **3** – Podatkovna zbirka ZRSVN (2013)

RS (Rdeči seznam Slovenije): **V** – ranljiva vrsta, **E** – prizadeta vrsta, **R** – redka vrsta, **O1** – podkategorija kategorije O, v katero se uvrstijo vrste, ki so zavarovane in niso več ogrožene, obstaja pa potencialna možnost ponovne ogroženosti, **E2** – močno ogrožena vrsta, **V1** – vrste, ki so splošno razširjene in imajo zadovoljivo populacijo, vendar obstaja nevarnost, da bodo zaradi

sprememb v življenjskem prostoru postale ogrožene

Uredba (Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah): **1** – Priloga 1: vrste, katerih živali so zavarovane, **2** – Priloga 2: vrste, katerih habitate se varuje, **6** – Priloga 6: domorodne vrste na območju Republike Slovenije ki so predmet okoljske odgovornosti (H - habitati vrst, R - razmnoževališča ali počivališča vrst)

HD (Direktiva o habitatih): **2** – Priloga 2: živalske vrste v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja, **4** – Priloga 4: živalske vrste v interesu Skupnosti, ki jih je treba strogo varovati, **5** – Priloga 5: živalske vrste v interesu Skupnosti, pri katerih za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja

Preglednica 9: Naravovarstveno pomembne rastlinske vrste in usmeritve za njihovo ohranjanje

VRSTE	NARAVOVARSTVENE USMERITVE
alpski mavček <i>Trichophorum alpinum</i> , širokolistni munec <i>Eriophorum latifolium</i> , ozkolistni munec <i>Eriophorum angustifolium</i> , navadna močvirnica <i>Epipactis palustris</i> , vodna preslica <i>Equisetum fluviatile</i> , navadni mrzličnik <i>Menyanthes trifoliata</i> , dlakavoplodni šaš <i>Carex lasiocarpa</i> , <i>Carex rostrata</i> , latasti šaš <i>Carex paniculata</i> , mehurjasti šaš <i>Carex vesicaria</i> , kalužni šaš <i>Carex limosa</i> , močvirski petoprstnik <i>Potentilla palustris</i> , navadna rožmarinka <i>Andromeda polifolia</i> , dlakava mahovnica <i>Oxycoccus palustris</i> , mala mešinka <i>Utricularia minor</i> , šotni mah <i>Sphagnum sp.</i> , dolgolistna rosika <i>Drosera anglica</i> , okroglostna rosika <i>Drosera rotundifolia</i> , navadna rezika <i>Cladium mariscus</i> , rožmarinolistna vrba <i>Salix repens subsp. rosmarinifolia</i> , rjava kljunka <i>Rhynchospora fusca</i> , bela kljunka <i>Rhynchospora alba</i> , <i>Pedicularis palustris</i> , <i>Saponaria ocymoides</i> , moknati jeglič <i>Primula farinosa</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ohranja naj se odprta, nezaraščena površina prehodnega barja in uleknin na šotni podlagi - spremlja naj se stopnja zaraščanja s trstičjem - ohranja naj se naravna dinamika nihanja gladine vode - med travniškimi površinami v okolici in barjem naj se ohranja vsaj 5 m pas vegetacije - v okolici barja naj se izvaja ekstenzivna kmetijska raba - gnojenje z gnojevko in gnojnico na samem območju Zelencev naj se ne izvaja
mesnordeča prstasta kukavica <i>Dactylorhiza incarnata</i> , majska prstasta kukavica, <i>Dactylorhiza maculata</i> agg,	<ul style="list-style-type: none"> - travnikov, ki so rastišča orhidej, naj se ne gnoji - košnja na rastiščih orhidej naj se izvaja po 1. avgustu - izboljša naj se stanje intenzivnih travnikov
lepi čeveljc <i>Cypripedium calceolus</i>	<ul style="list-style-type: none"> - za spravilo lesa se uporablja obstoječe vlake, novih vlak se ne nadeluje - spravilo lesa se izvaja izven časa cvetenja in semenjenja rastline (ki je med aprilom in septembrom)
izvirski grint <i>Senecio fontanicola</i>	<ul style="list-style-type: none"> - na rastišču izvirskega grinta naj se ne odstranjuje zarasti

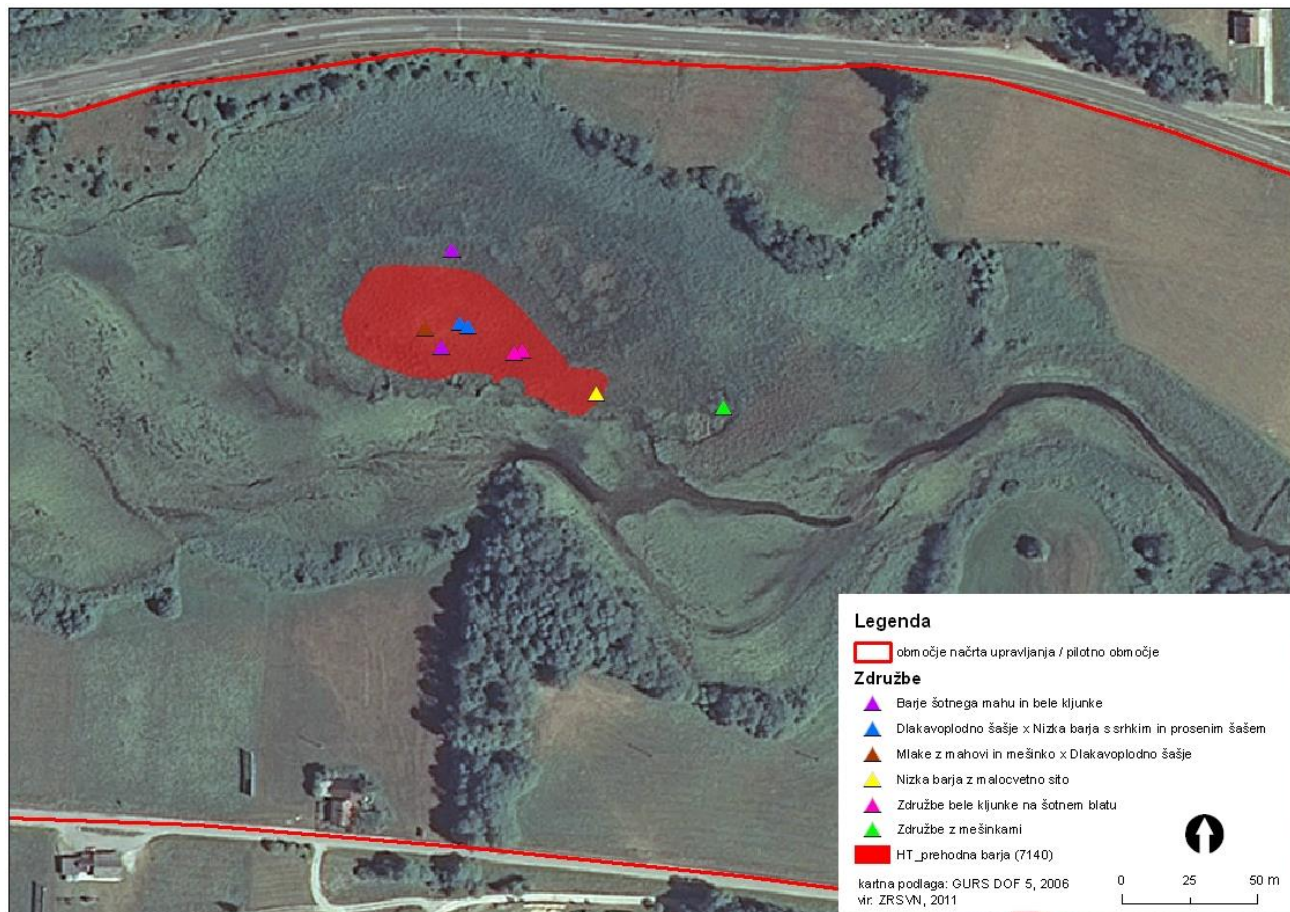
Preglednica 10: Naravovarstveno pomembne živalske vrste in usmeritve za njihovo ohranjanje

VRSTE	NARAVOVARSTVENE USMERITVE
munčev okarček <i>Coenonympha tullia</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ohranjajo naj se nezaraščene površine dlakavoplodnega šašja, barja šotnega mahu in bele kljunke, kalužnega šašja ter bazičnega nizkega barja - ohranjajo naj se oligotrofni mokrotni travniki z modro stožko ob robovih rezervata, izboljša naj se stanje intenzivnih travnikov
močvirski cekinček <i>Lycaena dispar</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ohranjajo naj se oligotrofni mokrotni travniki z modro stožko ob robovih rezervata, izboljša naj se stanje intenzivnih travnikov - košnja mokrotnih travnikov z modro stožko naj se kosi po 15. avgustu - na mokrotnih travnikih z modro stožko takojšnje baliranje pokošene trave ni sprejemljivo
navadni gad <i>Vipera berus</i>	<ul style="list-style-type: none"> - obiskovalce se usmerja na urejene poti, na drugače uhojene stezice naj se namesti opozorilna tabla
veliki pupek <i>Triturus carnifex</i> , alpski pupek <i>Triturus alpestris</i> , zelena rega <i>Hyla arborea</i> , navadna krastača <i>Bufo bufo</i> , zelene žabe <i>Rana esculenta complex</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ohranja se dobra kakovost vode - ohranjajo se obrežna vegetacija in mejice - s travniki v okolici rezervata naj se gospodari ekstenzivno - košnja z rotacijskimi kosilnicami ni priporočljiva - na črni točki na cesti naj se namestijo varovalne ograje in uredi podhod za dvoživke
mali ponirek <i>Podiceps ruficollis</i> , zelenonoga tukalica <i>Gallinula chloropus</i> , vodomec <i>Alcedo atthis</i> , vriskarica <i>Anthus spinoletta</i> , rjavi srakoper <i>Lanius collurio</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ohranja naj se trstičje, obvodno grmičevje (vrbovje, jelševje) ter obstoječa drevesa - obiskovalce naj se usmerja na urejene poti - urejevanje poti in izvedba drugih vzdrževalnih del v rezervatu naj se izvaja izven časa gnezdenja ptic (izvaja naj se med 1. septembrom in 1. marcem)

Z varstvenimi cilji, usmeritvami, ukrepi in nalogami za habitatne tipe 7140 Prehodna barja, 7150 Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze *Rhynchosporion* in 7230 Bazična nizka barja ohranjamo v ugodnem stanju tudi naslednje vrste: *Trichophorum alpinum*, *Eriophorum latifolium*, *Eriophorum angustifolium*, *Dactylorhiza incarnata*, *Dactylorhiza maculata* agg, *Epipactis palustris*, *Equisetum fluviatile*, *Menyanthes trifoliata*, *Carex lasiocarpa*, *Carex rostrata*, *Carex paniculata*, *Carex vesicaria*, *Carex limosa*, *Potentilla palustris*, *Andromeda polifolia*, *Oxycoccus palustris*, *Utricularia minor*, *Sphagnum sp.*, *Drosera anglica*, *Drosera rotundifolia*, *Cladium mariscus*, *Salix repens* subsp. *Rosmarinifolia*, *Rhynchospora fusca*, *Rhynchospora alba*, *Pedicularis palustris*, *Saponaria ocymoides*, *Primula farinosa*, *Cypripedium calceolus*, *Senecio sp.*, *Coenonympha tullia*.

Z varstvenimi cilji, usmeritvami, ukrepi in nalogami za habitatne tipe 24.1/22.4 Reke in potoki / Vegetacija stoječih sladkih voda ohranjamo v ugodnem stanju tudi naslednje vrste: *Vipera berus*, *Triturus carnifex*, *Triturus alpestris*, *Hyla arborea*, *Bufo bufo*, *Rana esculenta*

complex, Podiceps ruficollis, Rallus aquaticus, Gallinula chloropus, Alcedo atthis, Anthus spinoletta.

Slika 12: Cone kvalifikacijskih HT

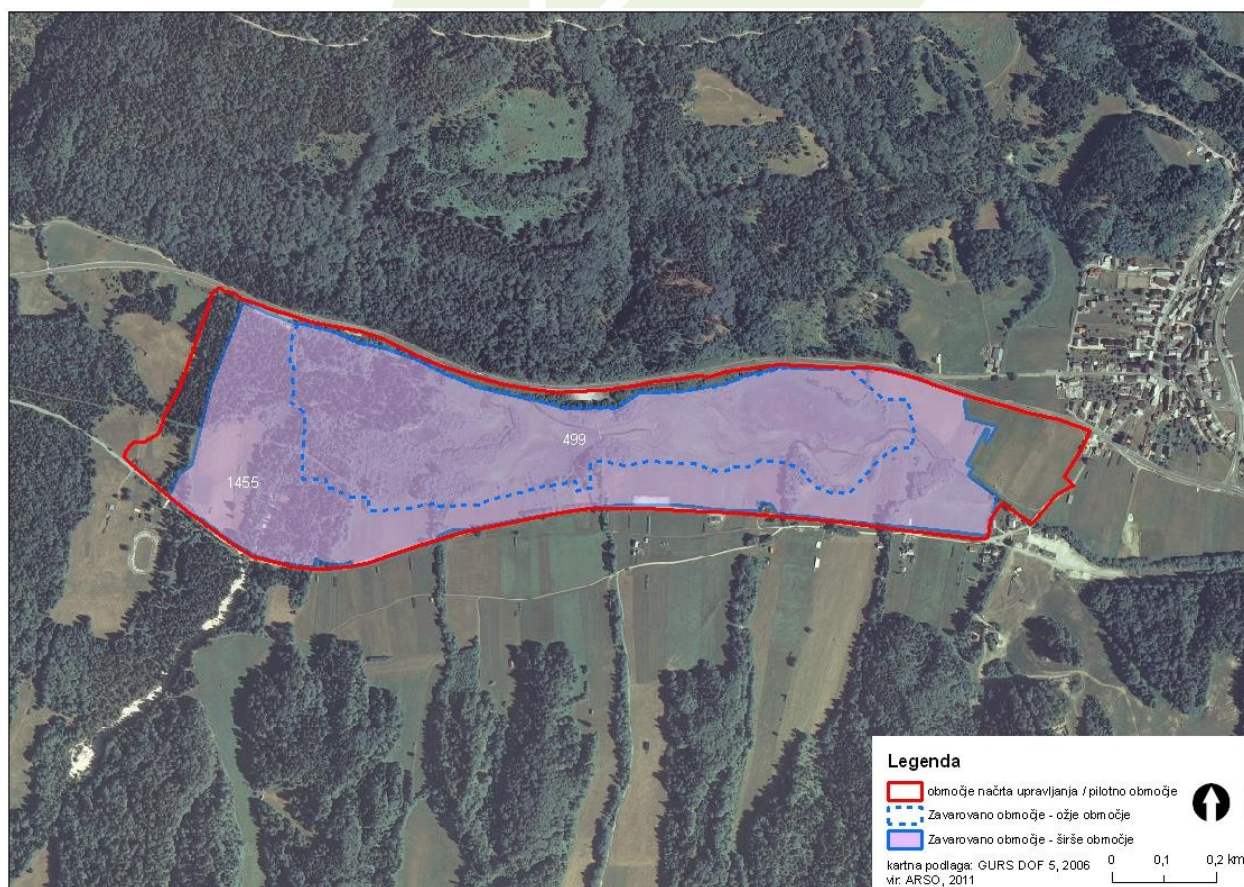
1.3 PRAVNI STATUSI OBMOČJA

1.3.1 Varstvo narave

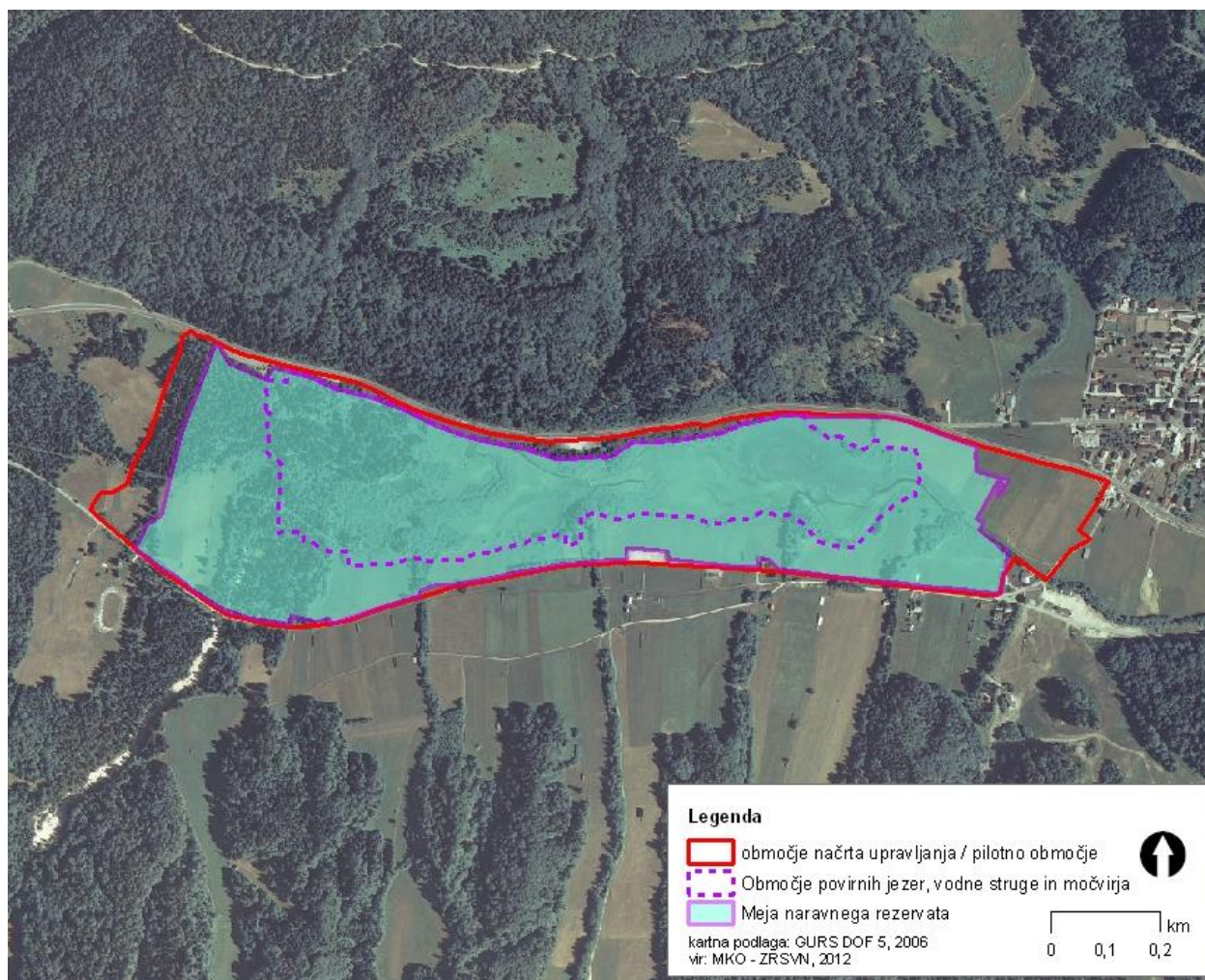
1.3.1.1 Zavarovana območja

Preglednica 11: Zavarovana območja

ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS (URADNA OBJAVA)	VELIKOST ZO (ha)
1368	Zelenci	naravni rezervat	- Uredba o Naravnem rezervatu Zelenci (Uradni list RS, št. 53/2013) V PRILOGI 2 - Odlok o razglasitvi Zelencev za naravni rezervat (Uradni list RS, št.: 53/1992); - Odlok o dopolnitvah odloka o razglasitvi Zelencev za naravni rezervat (Uradni list RS, št.: 17/1994), - Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o razglasitvi Zelencev za naravni rezervat (Uradni vestnik Gorenjske, št.: 32/1996). V PRILOGI 1	45,85

Slika 13: Zavarovano območje po Odloku o razglasitvi Zelencev za naravni rezervat (1992)

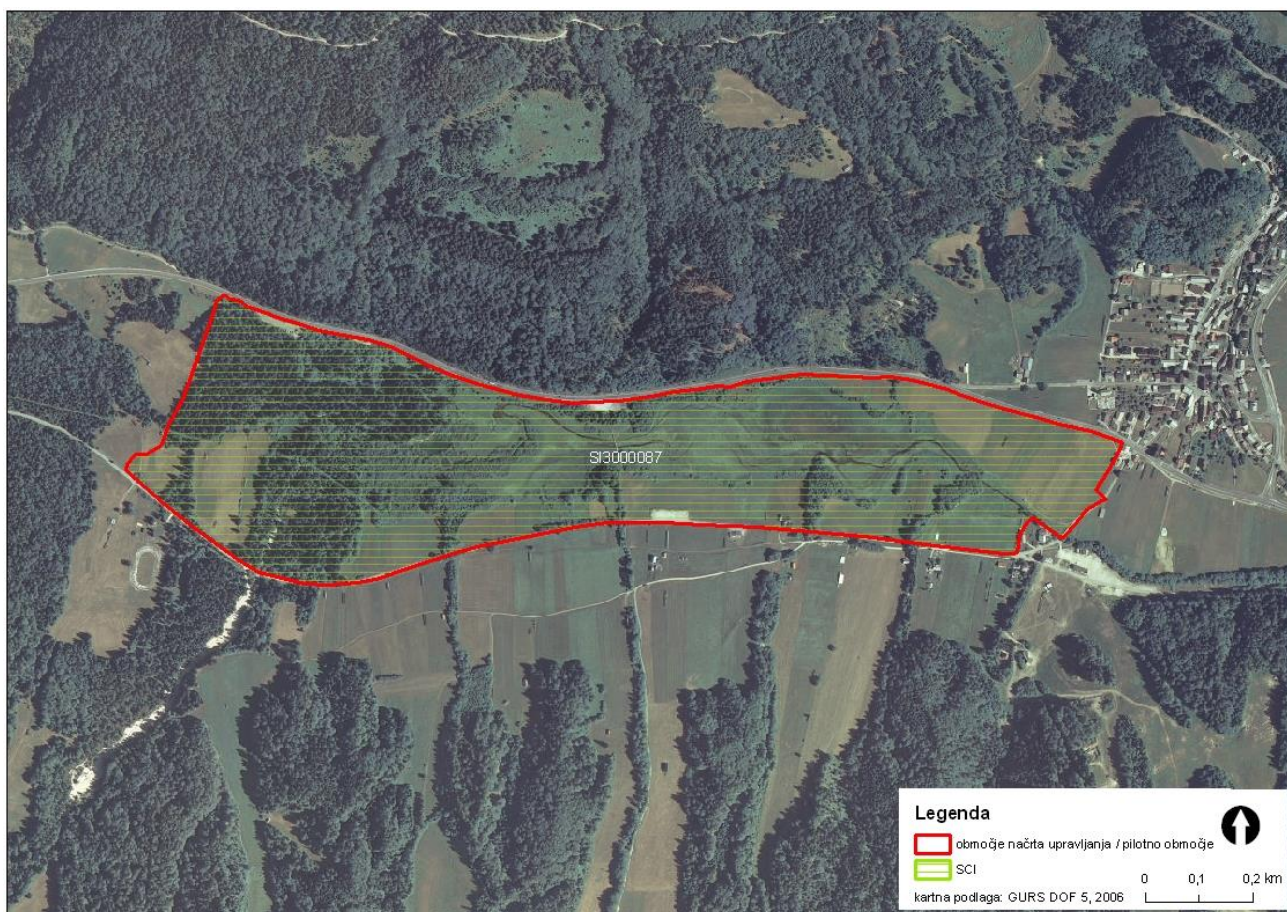

Slika 14: Zavarovano območje po predlogu Uredbe o Naravnem rezervatu Zelenci (2012)

1.3.1.2 Območja Natura 2000

Preglednica 12: Območja Natura 2000

KODA	IME	KRATKA OZNAKA	VELIKOST NATURA 2000 (ha)
SI300008 7	Zelenci	Mokrišče s prehodnim in nizkim barjem na izviru Save Dolinke pri Kranjski Gori na stičišču morene planiškega ledenika in vršaja Suhe struge. V jezerski kredi so tudi talni izviri. Pester mozaik različnih habitatov: izvir s trdo vodo, zakoreninjena podvodna vegetacija, šaševje, nizko barje, vrbovje, trstičje, jelševje in gozd. Življenjski prostor 28 ogroženih in redkih rastlinskih in živalskih vrst.	54,55

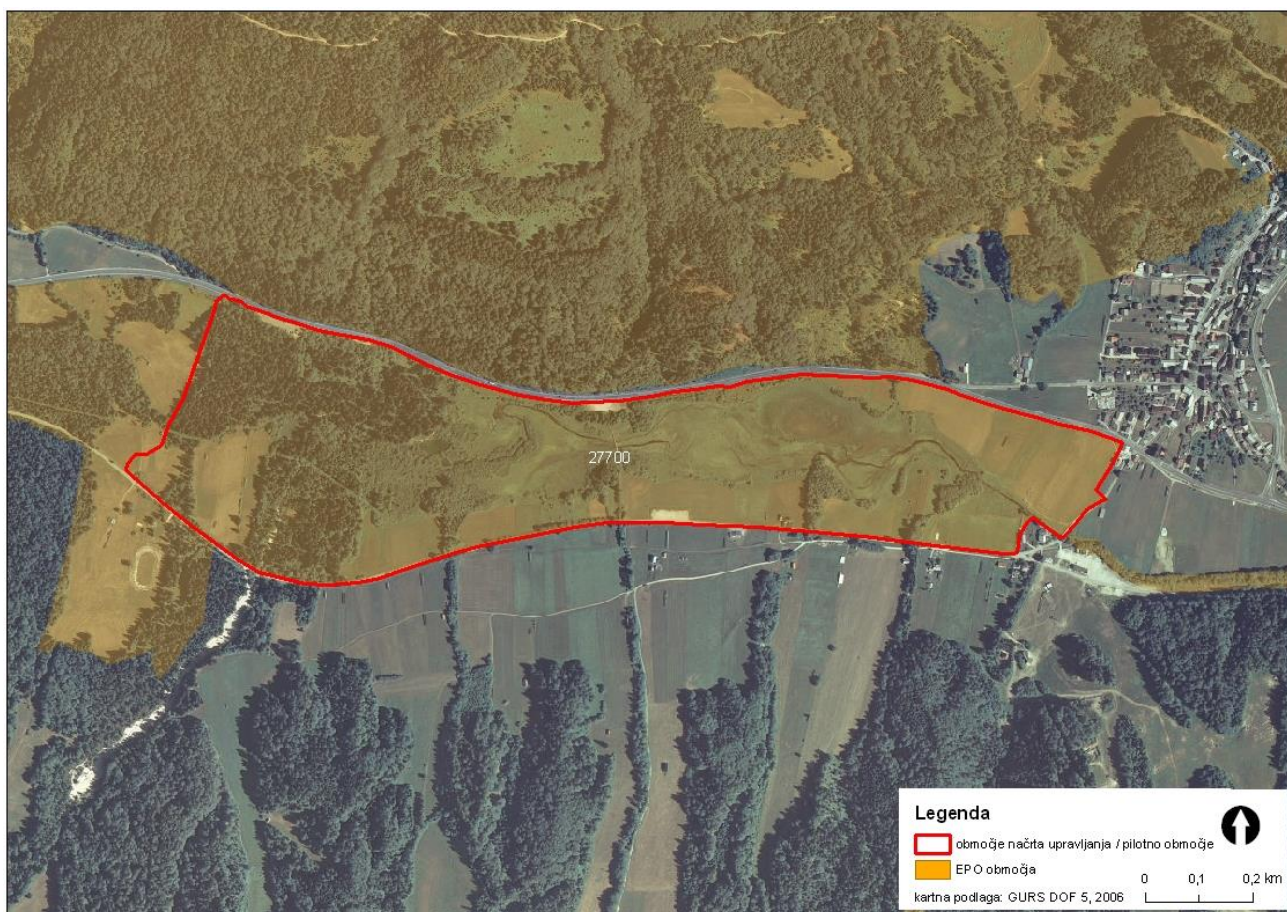

Slika 15: Območja Natura 2000

1.3.1.3 Ekološko pomembna območja (EPO)

Preglednica 13: Ekološko pomembno območje

KODA	IME	KRATEK OPIS	VELIKOST EPO (ha)
27700	Zelenci in Ledine pod Ratečami	Mokrišče s prehodnim in nizkim barjem z veliko pestrostjo habitatnih tipov, življenjski prostor ogroženih barajnskih in močvirskih rastlinskih in živalskih vrst na izviru Save Dolinke pri Kranjski Gori.	112,20

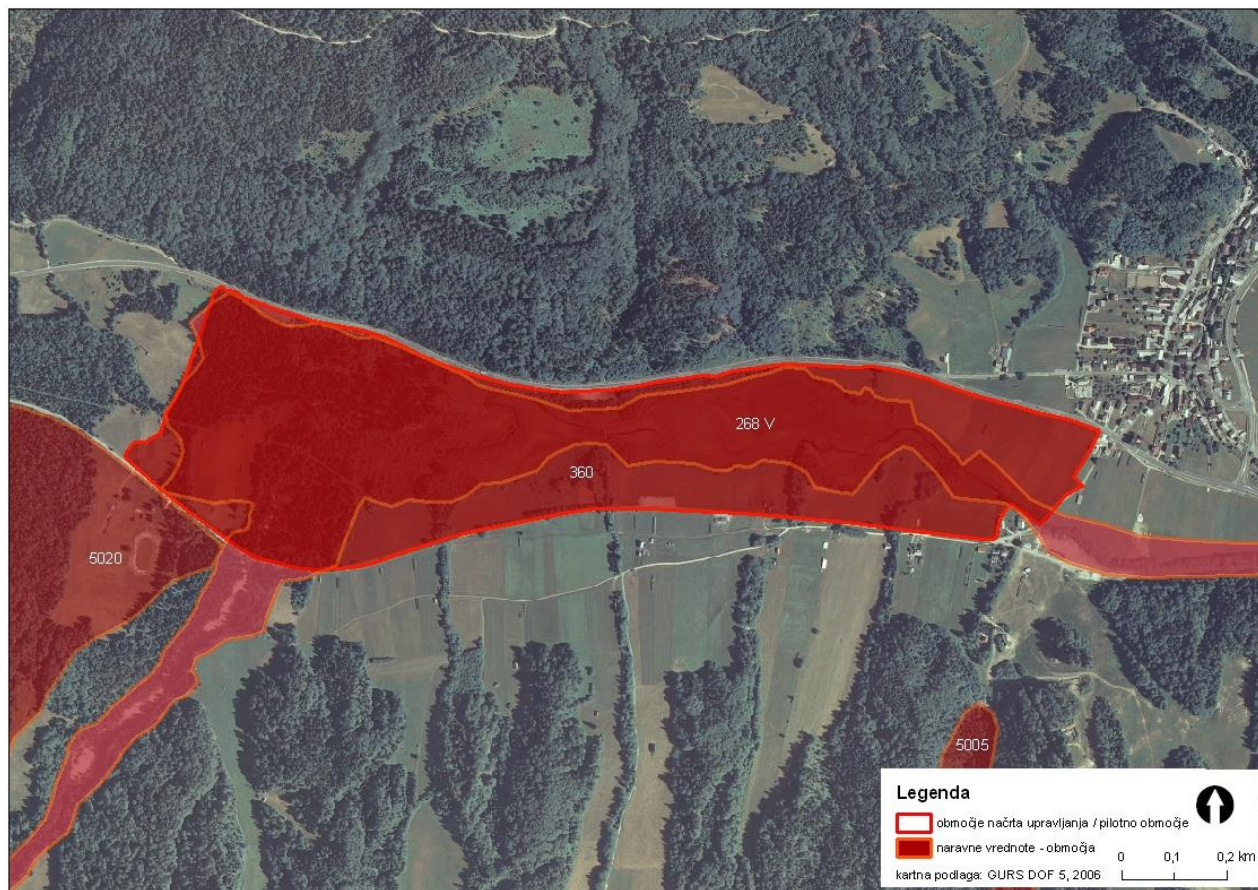

Slika 16: Ekološko pomembno območje

1.3.1.4 Naravne vrednote

Preglednica 14: Naravne vrednote

ID.	IME	POMEN	KRATKA OZNAKA	ZVRST	VELIKOST NV (ha)
360	Zelenci	državni	Izvir Save Dolinke, močvirje in nizko barje Drni	geomorf, zool, ekos, bot	54,55
268V	Sava Dolinka s pritoki do sotočja s Savo Bohinjko	državni	Levi povirni krak Save s pritoki od izvirov do sotočja s Savo Bohinjko pri Radovljici	hidr., geomorf., zool	835,54

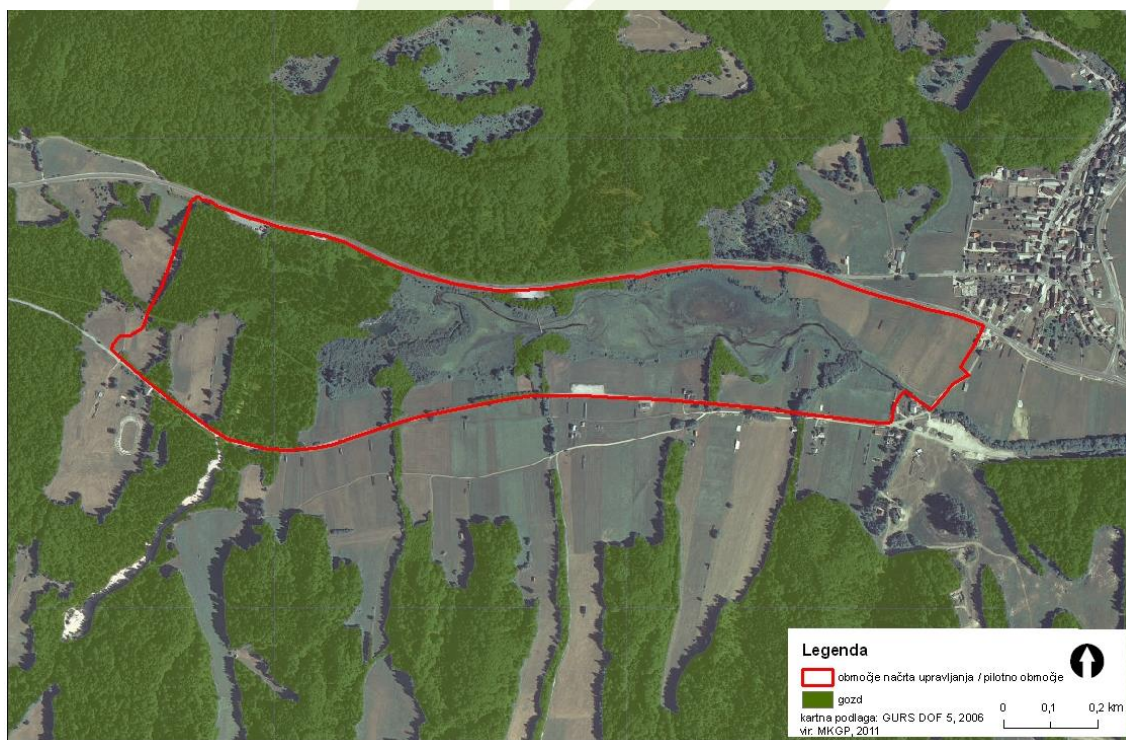
Slika 17: Naravne vrednote

1.3.2 Gozdarstvo

Na projektnem območju gozdni prostor obsega 16,07 ha, kar predstavlja 29% celotne površine. Večji delež gozdnih površin je na zahodnem delu območja, kjer prevladujejo sestoji iglavcev. Na vzhodnem delu območja se gozd v obliki sestojev pojavlja le pasovno ob vodotokih, tukaj prevladujejo listavci. Varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov na območju ni. Gospodarsko se izkorišča predvsem sestoje iglavcev na zahodnem delu območja.

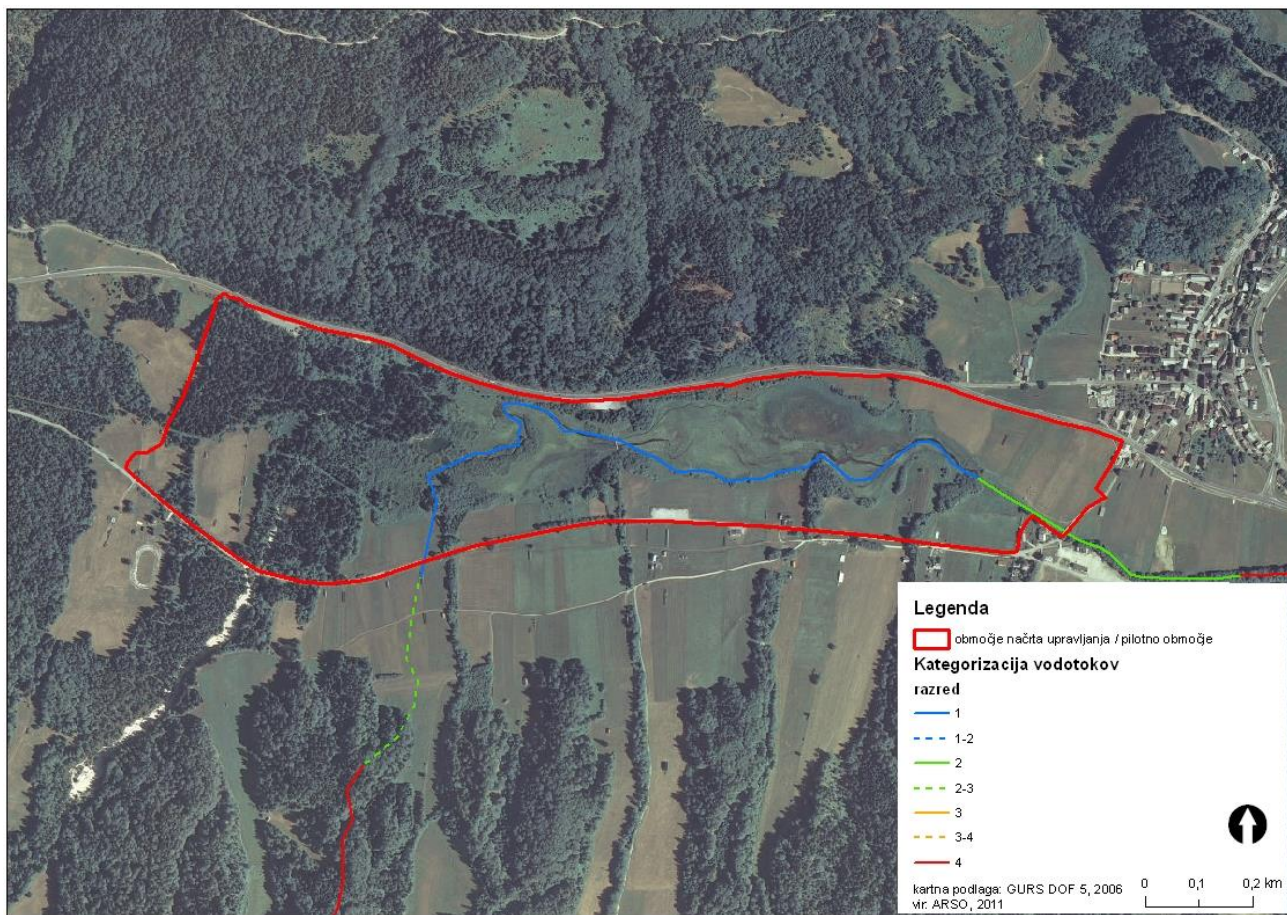
Slika 18: Gozdni prostor – gozdna maska

Slika 19: Gozdni prostor – gozd na podlagi rabe tal

1.3.3 Upravljanje z vodami

1.3.3.1 Površinske vode

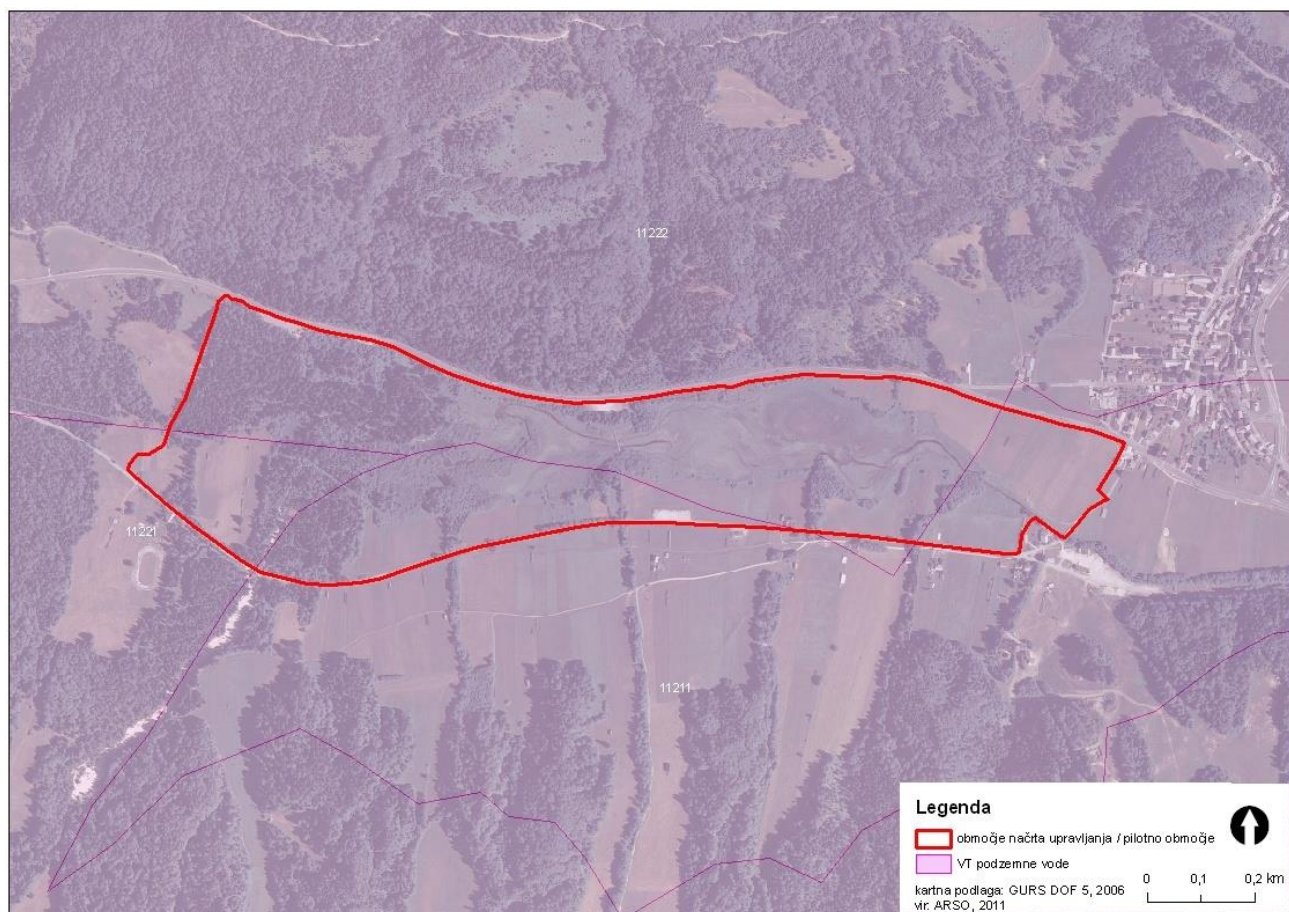

Slika 20: Površinske vode na pilotnem območju (vir:ARSO)

1.3.3.2 Podzemne vode

Preglednica 15: Podzemne vode

OZNAKA	IME VODNEGA TELESA
11211	Sava Dolinka do Radovne
11221	Planica
11222	Rateče - Podkoren

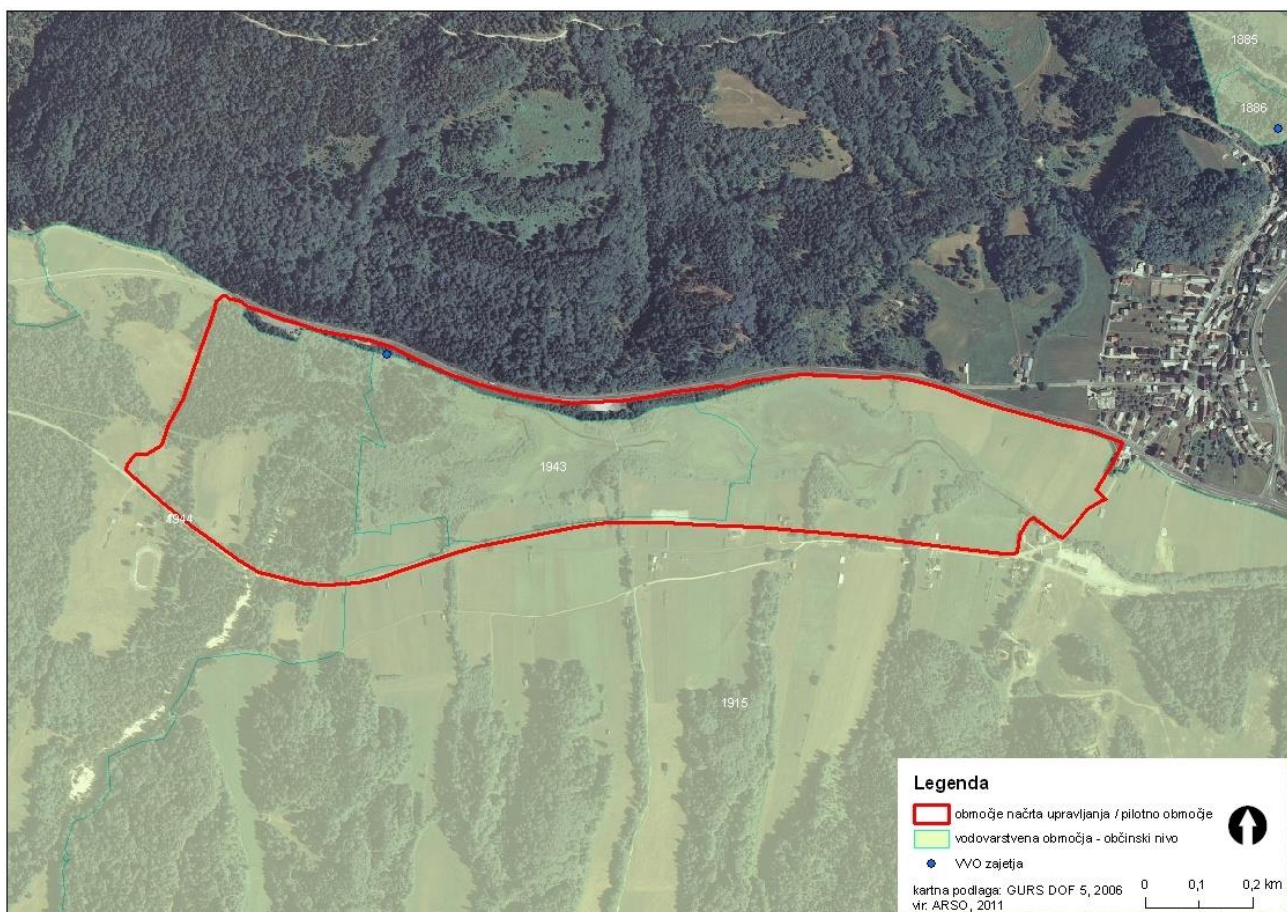

Slika 21: Podzemne vode na pilotnem območju

1.3.3.3 Vodovarstvena območja

Preglednica 16: Vodovarstvena območja

ŠIFRA	NIVO	REŽIM
1943	občinski	I.
1944	občinski	II.
1915	občinski	III

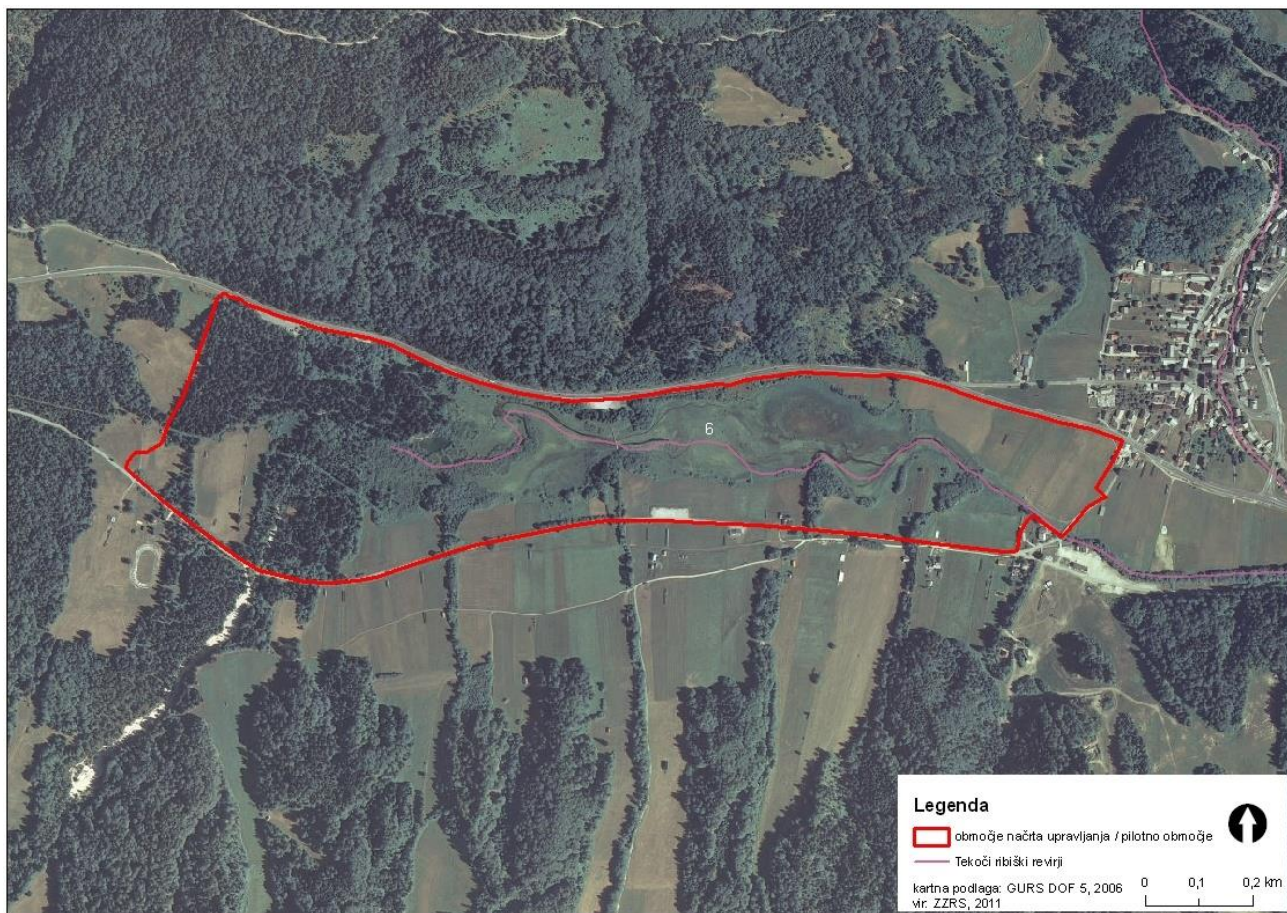
Slika 22: Vodovarstvena območja na pilotnem območju

Na severozahodnem delu pilotnega območja je vodnjak oz. črpalna vrtina za oskrbo gostinskega objekta Zelenci.

1.3.4 Ribištvo

Preglednica 17: Dosedanja raba revirjev ribiškega upravljanja

ŠIFRA REVIRJA	IME REVIRJA	DOSEDANJA RABA REVIRJA	RIBIŠKI OKOLIŠ	RIBIŠKO OBMOČJE
10011006	Sava Dolinka - Zelenci	Ni rabe od uveljavitve statusa naravnega rezervata	Jeseniški ribiški okoliš	Gornjesavsko ribiško območje

Slika 23: Ribiški revirji na pilotnem območju

1.3.5 Varstvo kulturne dediščine

Preglednica 18: Objekti in območja kulturne dediščine

EŠD	IME	OBSEG	OPIS
24539	Trasa železniške proge jesenice Kranjska Gora	1740m vzdolž južne meje NR Zelenci	Progo proti Trbižu s spremljajočimi objekti, ki je premagala 269m višinske razlike, je 1870 zgradila cesarsko-kraljeva družba prestolonaslednika Rudolfa. 1966 so začeli odstranjevati pragove. Večji del je preurejen v kolesarsko pot.

Slika 24: Kulturna dediščina

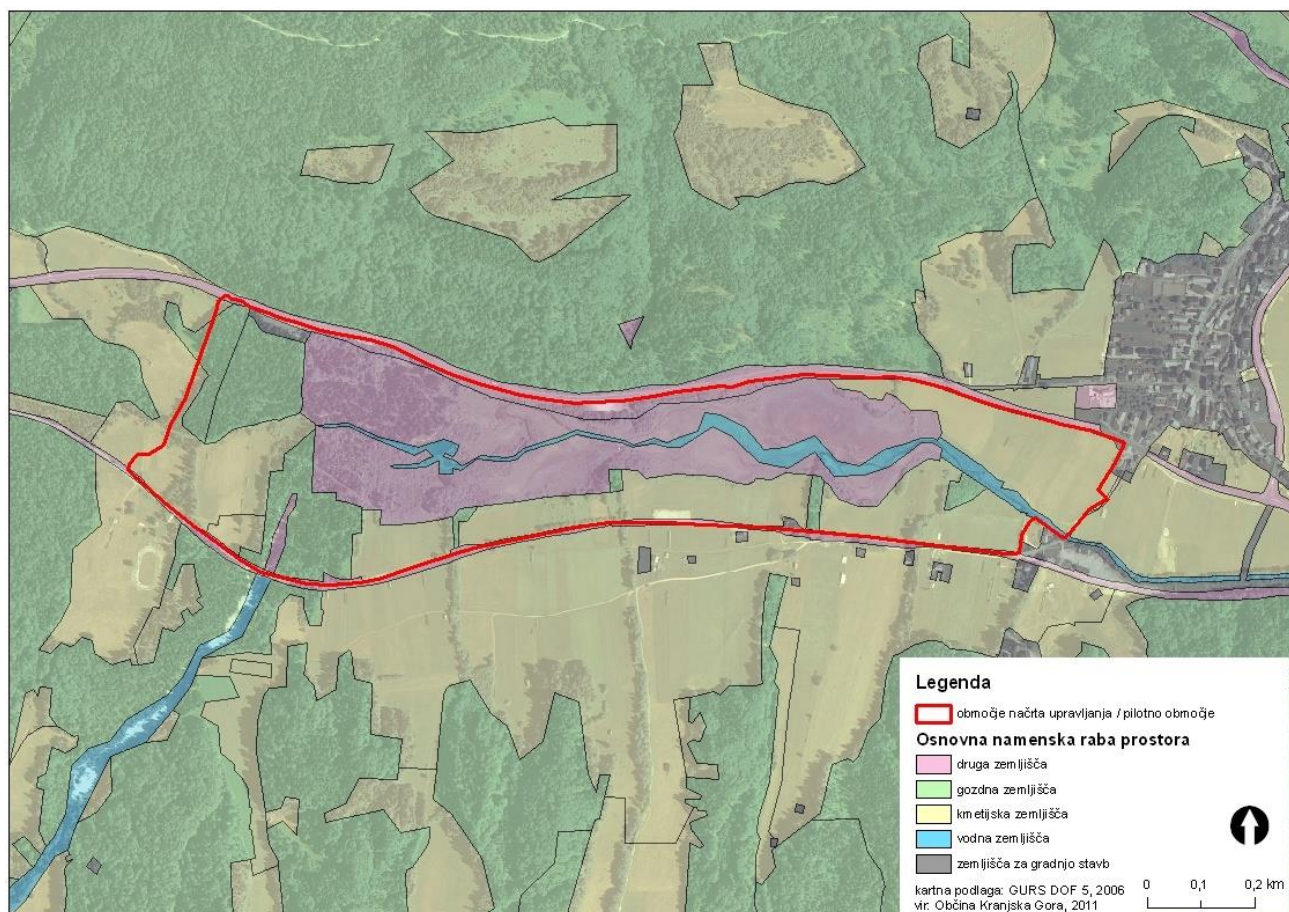
1.4 PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN DEJAVNOSTI

1.4.1 Prostorsko načrtovanje

Stalne poselitve na projektnem območju ni. Infrastruktura je prometna, energetska in turistična. Opisane so v ustreznih poglavjih.

Preglednica 19: Veljavni prostorski akti

NOSILEC	VELJAVNI PROSTORSKI AKT	ČAS VELJAVNOSTI
Občina Kranjska Gora	<ul style="list-style-type: none"> - Prostorske sestavine dolgoročnega družbenega plana Občine Jesenice za obdobje od leta 1986 do 2000 (UVG, 20/86, 2/88, 2/90) - Spremembe in dopolnitve Prostorskih sestavin dolgoročnega družbenega plana Občine Jesenice za območje Občine Kranjska Gora (Ur. l. RS, št. 30/96, 46/96, 58/98, 61/99, 49700, 98/02) 	Do sprejetja nadomestnega akta
Občina Kranjska Gora	<ul style="list-style-type: none"> - Prostorsko ureditveni pogoji za območje Občine Kranjska Gora (Ur. l. RS, 37/02) - Odlok o spremembah in dopolnitvah PUP za območje Občine Kranjska Gora (Ur. l. RS, št. 113/02, 82/205, 111/08,) - Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območje Občine Kranjska Gora (Uradno prečiščeno besedilo – PUP KG –UPB2 (Uradni list RS 46/2009), 	Predvidoma do sprejetja občinskega prostorskega načrta občine Kranjska Gora
Občina Kranjska Gora	<ul style="list-style-type: none"> - Odlok o ureditvenem načrtu Zelenci (Uradni vestnik Gorenjske št. 32/96), - Odlok o ureditvenem načrtu Zelenci – popravek (Uradni vestnik Gorenjske št. 7/97). 	Neomejen

Slika 25: Osnovna namenska raba (izsek iz PUP)

Ureditveni načrt Zelenci konkretizira izvajanje varstvenih in upravljaljskih posegov določenih v aktu o zavarovanju. Z namenom usmerjanja in osveščanja obiskovalcev, urejanja hidroloških pogojev in upravljanja območja prostorsko umešča vse posege in dejavnosti, ki prispevajo k ciljem zavarovanega območja. S pravnega vidika Ureditveni načrt pomeni podlago za pridobitev dovoljenj za izvajanje posegov. Zaradi nekaterih sprememb bo treba po sprejetju Uredbe o NR Zelenci Ureditveni načrt novelirati.

1.4.2 Varstvo narave in upravljanje

Prizadevanja za ohranitev Zelencev segajo v čas priprave prvih seznamov naravne dediščine na Gorenjskem ter priprave Inventarja najpomembnejše naravne dediščine Slovenije. Iz načrtov o ojezeritvi in izsušitvi se je tudi v lokalnem okolju razvila misel o zavarovanju, ki se je uresničila leta 1992.

Območje izvirov Zelenci ter močvirje Korenška Blata oziroma Drni je bilo zavarovano kot upravljani naravni rezervat. Zaradi majhnosti območja, obkroženega z dejavniki, ki lahko nanj vplivajo, ter zaradi namena predstavitve območja javnosti, uredba o zavarovanju dovoljuje izvajanje nekaterih dejavnosti: ureditve za obiskovalce in posege ter dejavnosti za ohranjanje naravovarstveno pomembnih delov rezervata (najpomembnejših in reprezentativnih) v ustreznem stanju.

Ker je bil namenjen tudi izobraževalni vlogi, je bil leta 1996 pripravljen Ureditveni načrt, ki je umestil in uredil dovoljene dejavnosti. Ureditveni načrt je danes osnovna podlaga za urejanje območja.

Po sprejetju ureditvenega načrta je bila zgrajena struktura za urejeno obiskovanje rezervata (razgledni stolp, poti in mostovži, informativne in usmerjevalne table, itd), (*glej poglavje 2.3.9 rekreacija, turizem, izobraževanje*).

Leta 2004 je bilo območje določeno kot ekološko pomembno območje in posebno varstveno območje (Natura 2000). Isto leto je pridobilo status naravne vrednote državnega pomena.

Strokovne naloge kot je spremljanje stanja naravne vrednote in monitoring ekološko pomembnega območja ter območja Natura 2000 izvaja ZRSVN.

V Odloku o zavarovanju je bil kot upravljavec določen javni zavod Triglavski narodni park z naslednjimi nalogami:

- opravljanje nadzorstva,
- izvajanje vodniške službe,
- izvajanje prezentacije obiskovalcem in širši javnosti,
- vzdrževanje poti, označb in ostalih ureditev.

S sprejetjem Zakona o Triglavskem narodnem parku leta 2010, je javni zavod TNP izgubil pristojnost upravljanja NR Zelenci.

Uredba o NR Zelenci malenkostno spreminja varstvene režime in meje rezervata in na novo postavlja upravljanje območja. Uredba določa, da upravljanje naravnega rezervata zagotavlja ministrstvo neposredno v režijskem obratu. Predvidene naloge upravljanja so:

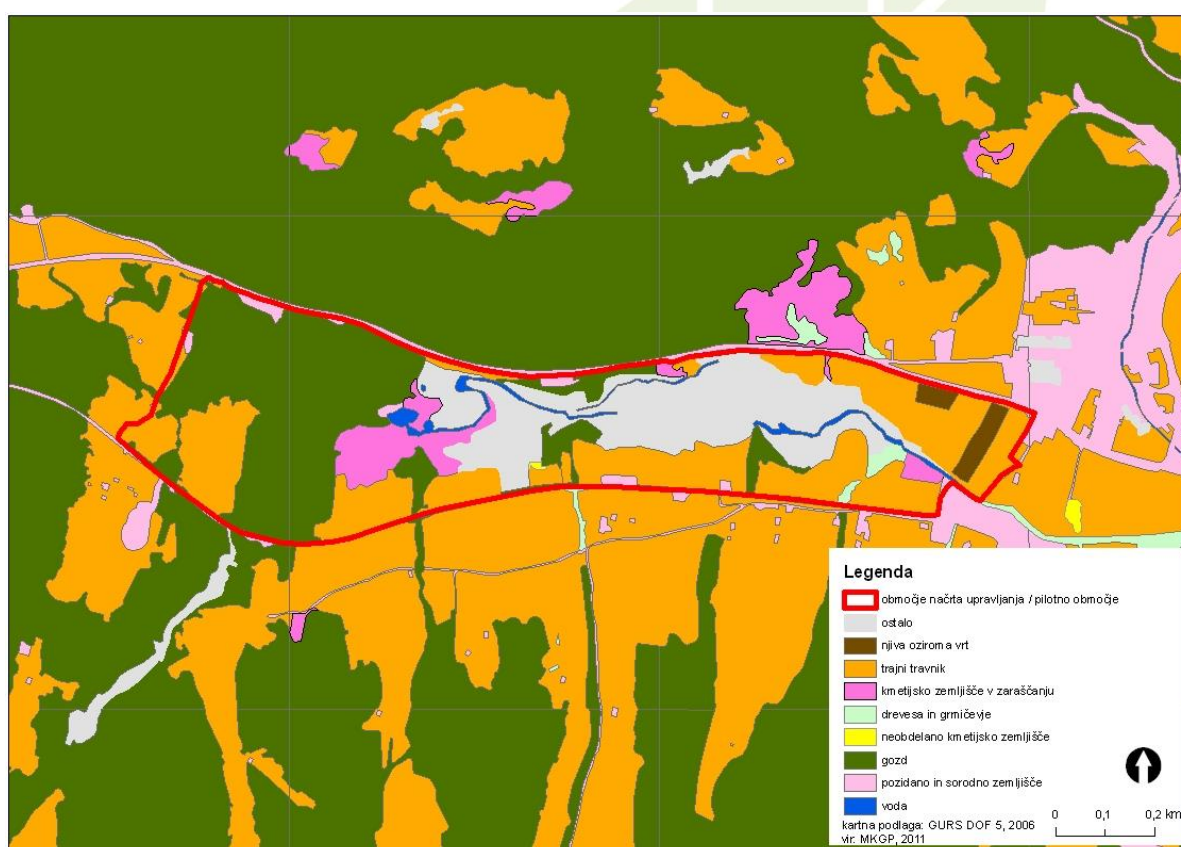
- spremljanje stanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti v naravnem rezervatu;
- izvajanje ukrepov varstva, akcij in intervencij, s katerimi se preprečujejo škodljivi vplivi na naravno vrednoto ali izboljšuje stanje;
- nameščanje in vzdrževanje tabel in drugih oznak, s katerimi se označi in predstavi naravno vrednoto oziroma naravni rezervat ter usmerja obisk;
- vzpostavljanje in vzdrževanje infrastrukture, s katero se usmerja obiskovalce, preprečuje ali blaži negativne vplive obiskovanja in ogledovanja ter omogoča varnost obiskovalcev ter zagotavljanje prehodnosti urejenih poti;
- ozaveščanje javnosti o vrednosti in pomenu naravne vrednote oziroma naravnega rezervata.

1.4.3 Kmetijstvo

Večina kmetijske rabe se izvaja na trajnih travnikih južnega in vzhodnega obrobja, manjši del na zahodnem delu, vsa pa v širšem območju rezervata. Iz spremljanja stanja lahko dodamo, da je raba bolj ekstenzivna v zahodnem delu, kot vzhodnih, kar je morda povezano s kvaliteto tal; na zahodnem delu, kjer je podlaga mlajši hudourniški zasip, so tla plitvejša in manj primernejša za intenzivno kmetijsko rabo. Na območju z rabo barjanski travniki se trenutno izvaja paša konj, kar je tudi edino zemljišče, ki je trenutno v tej rabi. Njivskih površin trenutno na Zelencih ni, vse nekdanje so spremenjene v travnike.

Preglednica 20: Raba kmetijskih zemljišč na pilotnem območju Zelenci

ŠIFRA RABE	VRSTA RABE	POVRŠINA [ha]	DELEŽ V %
1300	trajni travniki	16.55	30.3
1321	barjanski travniki	1.96	3.6
1410	zemljišča v zaraščanju	0.44	0.8
1500	drevesa in grmičevje	2.59	4.8
2000	gozd	16.68	30.6
3000	pozidana in sorodna zemljišča	1.28	2.3
4210	trstičja	9.18	16.8
4220	ostala zamočvirjena zemljišča	3.65	6.7
7000	vode	2.20	4.0
		54,54	100

Slika 26: Raba tal

Kmetijska aktivnost na pilotnem in vplivnem območju

Na pilotnem in vplivnem območju, ki obsega zaledje, od koder se na območje Zelencev steka večina vode, ima 46 aktivnih kmetij 116 ha zemljišč vključenih v GERK-e. Le 5 kmetijskih gospodarstev ima na vplivnem območju več kot 5 ha zemljišč vključenih v GERK-e, le ena kmetija pa več kot 10 ha. Samo ena od teh kmetij nima zemljišč na pilotnem območju. Povprečna površina zemljišč vključenih v GERK-e na vplivnem območju je 2,5 ha na kmetijo.

Na pilotnem območju 18 kmetij gospodarji s slabimi 14,7 ha zemljišč, in sicer travnikov, kar predstavlja 27% območja. Večina kmetij ima manj kot 1 ha zemljišč na pilotnem območju, 4

kmetije imajo več, od teh največja 3,86 ha. Le ena kmetija, ki ima zemljišča vključena v GERK na pilotnem območju, nima takih zemljišč na vplivnem območju.

Preglednica 21: Prikaz vključenosti kmetij v GERK-e

	POVRŠINA [ha]	POVRŠINA GERK [ha]	DELEŽ GERK [%]	ŠTEVILO AKTIVNIH KMETIJ
Vplivno območje*	489,34	115,85	23,7	46
Pilotno območje	54,55	14,67	26,9	18

*Pilotno območje je del vplivnega območja

Povprečna starost kmetov, ki kosijo na območju Zelencev, je bila februarja 2013 55,5 let (Klinar in Beden, 2013).

V nadaljevanju so opisane dejavnosti in značilnosti kmetij, ki jih povzemamo po Klinarjevi in Bedenovi (2013).

Dve kmetiji se ukvarjata tudi z dopolnilno dejavnostjo, in sicer:

- oddajanje sob – 1 kmetija in
- žagarstvo in v načrtu predelava mleka – 1 kmetija.

Štiri kmetije pa se zanimajo za razvoj dopolnilnih dejavnosti.

Z mlečno proizvodnjo se ukvarjata 2 kmetiji, 4 kmetije izključno z drobnico, dve kmetiji pa z drobnico in rejo govedu oziroma konj. Ena kmetija se ukvarja izključno z rejo konj, 6 kmetij pa z rejo konj in goveda.

Intenzivnost reje:

Dve kmetiji se ukvarjata z mlečno proizvodnjo in imata več kot 7,5 ha kmetijskih površin. 14 kmetij ima manj kot 7,5 ha kmetijskih površin. Trije kmetje pa so opustili rejo živine. Zanimivo je dejstvo, da je kmetija, ki bi jo sicer šteli med najbolj intenzivne, po obsegu obremenitve šele na 6. mestu (1.06 GVŽ/ha). Ta kmetija je tudi po obsegu površin šele na 3. mestu. Največja kmetija, ki obdeluje travnike tudi v ožjem območju Zelencev, je velika 37,62 ha. To ni »mlečna kmetija« in ima nizko obremenitev, le 0,7 GVŽ/ha.

Povprečna velikost kmetije na območju Zelencev je 6ha (brez največje, ki ima 37,62 ha), oziroma še manj, če bi prišteli tudi kmete, ki v RKG nimajo prijavljenih obdelovalnih površin.

Povprečna obremenitev kmetij, ki obdelujejo na projektnem območju Zelenci, je 0,81 GVŽ/ha, in sicer od 0 do 1,33 GVŽ/ha). Velikost parcel namenjenih kmetijski rabi na območju Zelencev se giblje med 0,04 in 3,8 ha. Osem kmetij ima več kot 0,5 ha kmetijskih površin.

Večina kmetov, ki imajo zemljišča na območju Zelencev, je iz Podkorena, in sicer 20, nekaj pa iz Rateč, Kranjske Gore in ena s Srednjega Vrha.

Po oceni kmetijsko-svetovalne službe je med obravnavanimi kmeti 5 kmečkih zavarovancev, ki jim ketovanje predstavlja glavni vir dohodka.

Klinarjeva in Bedenova (2013) v zaključku med drugim ugotavljata, da so na območju Zelencev razmeroma majhne kmetije, ki se ukvarjajo pretežno z ekstenzivno živinorejo in imajo nizko povprečno in najvišjo bremenitev. Večje število kmetij se ukvarja z majhnimi

površinami in fizičnimi omejitvami na robu močvirja. Glede na to zaključujeta, da kmetijstvo ne v preteklosti niti v bodočnosti ni onesnaževalcev okolja niti ožjega območja Zelencev.

Kmetijsko-okoljski programi

V kmetijsko-okoljske programe (KOP) je na pilotnem in vplivnem območju skupaj vključenih 12 kmetij s skupno 49,4 ha zemljišč, od tega 6 v program sonaravne reje domačih živali (REJ), ki imajo skupno 24,61 ha zemljišč, kar predstavlja slabo polovico v KOP programih, 5 v program ekološkega kmetijstva (EK) s skupno 24,56 ha zemljišč in 1 v program ekstenzivno travinje (ETA) z 0,23 ha zemljišč.

Na pilotnem območju je v KOP vključenih 7 kmetijskih gospodarstev s skupaj 10,5 ha zemljišč, od tega 4 s 6,5 ha v program REJ, kar predstavlja večino, 2 s 3,6 ha v program EK in le 1 kmetija z 0,23 ha v program ETA.

Preglednica 22: Prikaz vključenosti kmetij v KOP

	SKUPNA POVRŠINA V KOP [ha]	EK	ETA	REJ	ŠTEVILO KMETIJ V KOP
Vplivno območje*	49,40	24,56	0,23	24,61	12
Delež [%]	**42,60	***49,71	***0,46	***49,82	**26,10
Pilotno območje	10,47	3,61	0,23	6,54	7
Delež [%]	**71,37	***34,52	***2,19	***62,47	**38,90

*Pilotno območje je del vplivnega območja

** KOP/ GERK

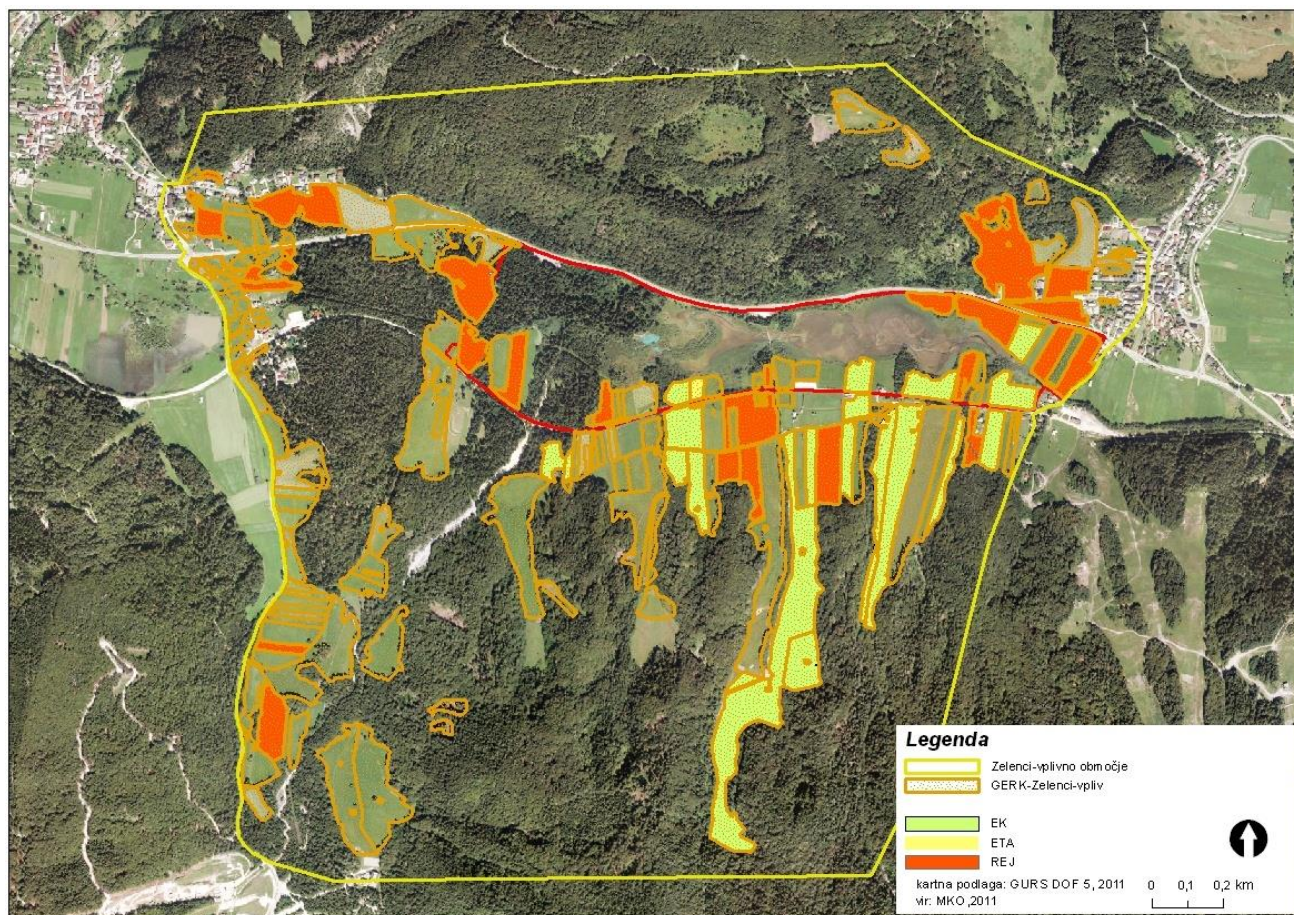
*** delež v KOP

Iz podatkov je razvidno, da je na pilotnem območju najbolj zastopan ukrep sonaravna reja živali, v kateri je treba travnate površine obdelati s pašo ali košnjo vsaj enkrat letno, da se ohrani travinje in prepreči zaraščanje.

Drugi ukrep po pogostosti je ekološko kmetovanje. Ta ukrep je namenjen ohranjanju ekosistemov, vzdrževanju ali povečevanju rodovitnosti tal in vsebnosti organske snovi, pridelavi kmetijskih kultur brez kemičnih ostankov ter zmanjševanju kemičnega onesnaženja iz kmetijskih virov. Izvaja se na travnikih južnega obrobja.

Ukrep ETA (ohranjanje ekstenzivnega travinja) se izvaja le na enem travniku južnega obrobja. Ta ukrep je namenjen ohranjanju ekosistemov, vzdrževanju ali povečevanju rodovitnosti tal in vsebnosti organske snovi, pridelavi kmetijskih kultur brez kemičnih ostankov ter zmanjševanju kemičnega onesnaženja iz kmetijskih virov.

Bistveni trend opuščanja kmetijske rabe na Zelencih je potekal pred nekaj desetletji, v 60 in 70ih letih, ko se je opuščala raba neposredno v močvirnem, nizkobarjanskem delu Zelencev. Trend se je kasneje ustavil na sedanjih površinah, ki so dvignjene nad dnem močvirja in kjer je raba še mogoča. Obseg teh površin se letno malenkostno spreminja glede na vodnatost močvirja; v sušnih letih (obdobjih) lastniki pokosijo bolj v močvirje, v vodnatih obdobjih manj.

Slika 27: Prikaz GERK-ov vključenosti v KOP na vplivnem območju Zelenci

1.4.4 Gozdarstvo

Preglednica 23: Veljavni gozdnogospodarski načrti

OBMOČNA ENOTA	GOZDNOGOSPODARSKI NAČRT ZA GOZDNOGOSPODARSKO ENOTO	ČAS VELJAVNOSTI
Bled	Kranjska Gora	2007 - 2016

Obravnavano območje pokriva odsek 0516C, razen skrajno zahodnega roba, ki ga pokriva odsek 057A. Površina gozda v odseku 0516C je 15,66 ha, od tega je 11,86 ha zasebno lastništvo, 3,75 ha pa državno. Odsek 0516C sodi v rastiščno gojitveni razred gozdovi s poudarjeno socialno in ekološko funkcijo. Gozdovi spadajo med izmenjane gozdove (spremenjenost prvotne gozdne združbe je nad 90%).

0516C:

Gozdna združbe: Alnetum-Incanae 75%, Carici Albae-Piceetum 25%

Sestoji:

- Mladovje 0,15 ha, sklep pretrgan, zasnova slaba, nenegovan
- Drogovnjak 5,59 ha, sklep normalen, zasnova; bogata 43% dobra 57%, negovanost; negovan 33% pomanjkljiva 67%.
- Debeljak 2,38 ha, sklep normalen, negovanost negovan

- Sestoj v obnovi 7,54 ha, sklep rahel, negovanost; negovan 68% pomanjkljiv 32%
Lesna zaloga: igl.: 152m³/ha list.: 94m³/ha skupaj.: 246m³/ha
Drevesne vrste (% od LZ): smreka-54, bukev-35, macesen-5, vrba-3, jelka-1, rdeči bor-1.
Mladovje in podmladek: površina 4,94 ha
Razvojne faze: Mladovje 1% Drogovnjak 36% Debeljak 15% Sestoj v obnovi 48%
Funkcije v odseku: rekreacijska, hidrološka, biotopska, funkcija varovanja naravnih vrednot in lesnoproizvodna na 1. Stopnji, lesnoproizvodna je tudi na 2. Stopnji
Možni posek v odseku: 5% LZ oz. 182m³, od tega 74m³ listavcev in 108m³ iglavcev

Usmeritev za zagotavljanje funkcij gozdov iz GGN:

- Redki gozdni ekosistemi in bližina drugih ekosistemov.
- Ohranjati naravno dediščino in oblikovano okolje.
- Oblikovanje in ohranjanje gozdnega roba.
- Ohranjati okolico naravne dediščine.
- Ožja območja zajetij in studencev, omejitve pri gospodarjenju.
- Specifična mešanost in struktura sestojev, preprečevanje onesnaženja.
- Učna pot, ureditev in vzdrževanje namenske opreme, usklajeno z drugimi funkcijami.
- Sočasna dejavnost le omejeno in kontrolirano, ureditev in vzdrževanje namenske opreme.
- Izvajanje del izven turistične sezone.

Usmeritev za izbiro drevja za možen posek:

- izbiralno redčenje 15%, svetlitvena sečnja 85%.

Usmeritev ZRSVN za zavarovano območje Izvir Save - Zelenci v naravovarstvenih smernicah za GGE Kranjska gora (2007 – 2016):

1.4.5 Upravljanje z vodami

Preglednica 24: Veljavni Načrt upravljanja voda

NUV	VODNO TELO POVRŠINSKIH VODA
SI111VT5	VT Sava izvir – Hrušica

Preglednica 25: Usmeritve za upravljanje z vodami na varovanih območjih

ŠIFRA	IME VODNEGA TELESA	VRSTA	USMERITVE ZA VAROVANA OBMOČJA
SI111VT 5	VT Sava izvir – Hrušica	Vodotok	<ul style="list-style-type: none"> - Ohranja naj se naravni pretok. - Vodnega telesa naj se ne zasipa. - V strugo in brežine naj se ne posega, razen za izboljšanje stanja ekosistema. - Posegi v vode naj se izvajajo sonaravno, z ohranjanjem naravne strukture dna - (pesek, prod, kamni) in brežine vodotoka ter z uporabo naravnih materialov. - Ohranja in vzdržuje naj se obstoječa obvodna vegetacija. - Ohranja naj se obseg ekstenzivnih suhih in vlažnih travišč. - Na traviščih naj se ohranja dosednji hidrološki režim z ohranjanjem nivoja podtalnice. - Travišč naj se ne izsušuje ali drugače spreminja poplavnosti območja. - Travišč naj se ne namaka ter stalno ali trajno poplavlja. - Redno naj se spremlja kvaliteta vode (predvsem organske snovi). - Izvede naj se vzporedni meander Save skladno z Ureditvenim načrtom Zelenci. - Ribiška in lovska dejavnost naj se ne izvajata.

Vir: NUV

1.4.6 Raba vode

Vodno zajetje Zelenci uporablja upravitelj gostinsko-informacijskega objekta na parkirišču ob Zelencih.

1.4.7 Lovstvo

Preglednica 26: Veljavni lovskoupravljavski načrti

OBMOČNA ENOTA NAČRTOVANJA (ZGS)	LOVSKOUPRAVLJAVSKI NAČRT	LOVIŠČE (DRUŽINE)
ZGS OE Bled, ZGS OE Kranj	Gorenjski lovskoupravljavski načrt	Kranjska Gora*

*Lov v Naravnem rezervatu Zelenci ni dovoljen.

Uredba o NR Zelenci prepoveduje izvajati lov na območju povirnih jezer, vodne struge in močvirja.

1.4.8 Ribišтво

Preglednica 27: Veljavni Načrta upravljanja voda

RIBIŠKO GOJITVENI NAČRTI	RIBIŠKE DRUŽINE
RGN za Jeseniški ribiški okoliš	RD Jesenice

Ribolov je bil na Zelencih prisoten do uveljavitve odloka o zavarovanju (1992), ki je ribolov prepovedal. Tako ima RD Jesenice vpliv na ribji stalež le posredno, z vlaganjem v Savo pod Zelenci.

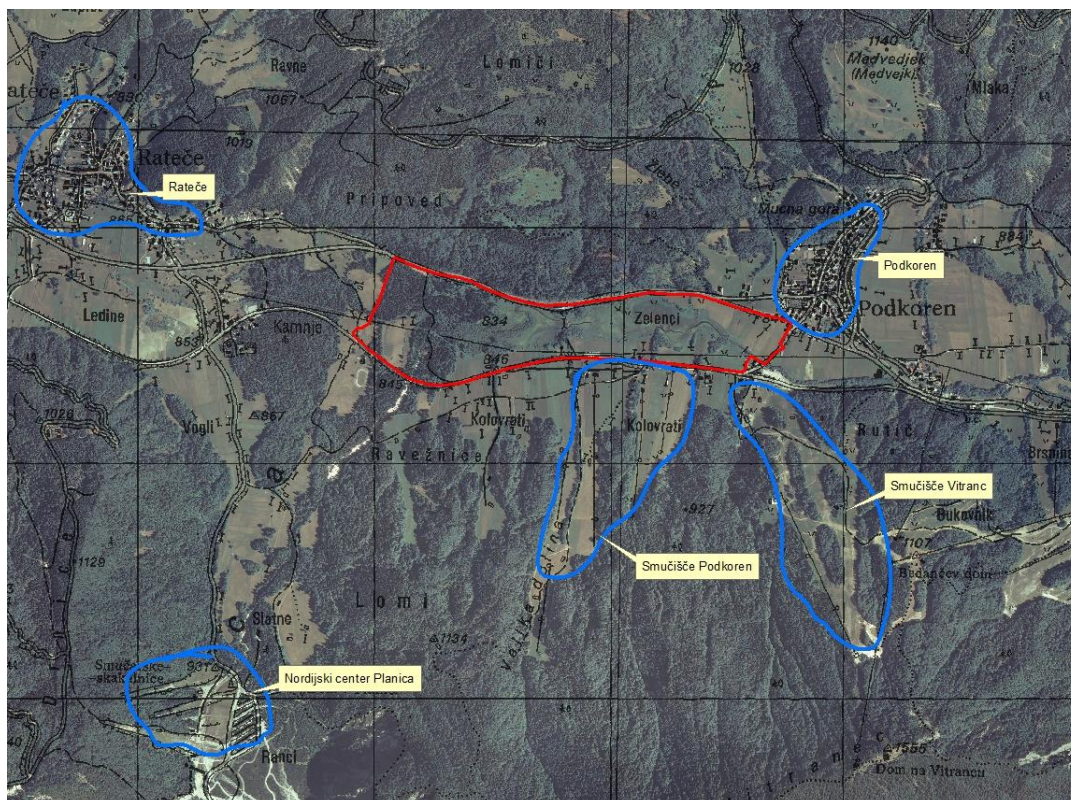
Obiskovalci Zelencev so različnih starostnih skupin. Centra šolskih in obšolskih dejavnosti v Planici in Kranjski Gori redno vodita šolske skupine. Pogosti so ogledi v okviru šolskih ekskurzij in izletov vrtcev. Po Zelencih poteka vodena tematska pot v upravljanju Turističnega društva rateče-Planica in Turističnega informacijskega centra Kranjska Gora. Zelenci so del turističnih aranžmajev tako domačih kot tujih gostov. Po vzpostavitvi kolesarske poti po južnem robu Zelencev je močno porasel delež kolesarjev in sprehajalcev. Ob vikendih poraste delež ogledov s strani družin. Največjega turističnega obiska so Zelenci deležni poleti, manj spomladi in jeseni, pozimi množičnega obiska ni in tudi ni zaželen. Specifičen »obisk« pozimi predstavljajo gostje smučišča Podkoren, ki parkirajo na parkirišču ob regionalni cesti in prečkajo rezervat po mostovžu, ki je bil zgrajen v ta namen.

Ključni akterji na področju turizma so Lokalna turistična organizacija Kranjska Gora, RTC Kranjska gora, Turistično informacijski center Kranjska Gora, Zavod Planica, Triglavski narodni park, Casino Kranjska Gora, hoteli, družinski penzioni in lokalni gostinci. V njihovi organizaciji so prireditve, ki se odvijajo v bližini Zelencev:

- Planica – smučarski skoki in poleti in Open Air Planica (konec marca)
- Pokal Vitranc – svetovni pokal v alpskem smučanju (začetek marca)
- Kranjskogorska desetka, tekaško tekmovanje (avgust).

Z ureditvijo pomembnejših pešpoti po Zelencih so bile v bistveni meri odpravljene negativne posledice obiskovanja. Divje stezice so se zarasle, zmanjšala se je prosta hoja po rezervatu in odmetavanje odpadkov. Zato obiskovanje Zelencev ne predstavlja pomembnega negativnega vpliva. Z dokončno ureditvijo turistične infrastrukture (glej poglavje 4.2.5) in ustreznim nadaljnjim vzdrževanje se negativni vpliv obiskovanja Zelencev lahko v celoti odpravi.

Bolj problematične so lahko posledice turističnih dejavnosti, ki se odvijajo v vplivnem območju Zelencev, predvsem Nordijski center Planica in RTC Kranjska Gora (smučišči Podkoren in Vitranc), glej prikaz turističnega okolja.

Slika 29: Prikaz turističnega okolja

1.4.10 Promet

Po severni strani poteka regionalna cesta, po južnem robu pa trasa nekdanje železnice, preurejena v kolesarsko stezo. Motorni promet po slednji je redek (domaćini z gospodarskimi vozili). V času smučarske sezone je dovoljen promet po južni strani do parkirišča. Takrat poteka promet enosmerno, cesta pa nemalokrat služi tudi kot parkirišče. Parkirišča so v projektnem območju tri. Asfaltirano ob gostinskem objektu na SZ rodbu območja, neasfaltirano ob regionalni cesti, ter ob kolesarski cesti služita večinoma podkorenskim smučiščem (RTC Kranjska Gora).

Moteči vplivi ceste so:

- hrup in izpušni plini,
- dejansko in potencialno onesnaženje tal in vode z gorivi in drugimi nevarnimi snovmi,
- ogrožanje žab jeseni in spomladi,
- odpadne – meteorne vode s cest in parkirišč (soljenje, olja).

1.4.11 Energetika

Preko območja (v širšem varstvenem območju) poteka 20 kV daljnovod, ki je v lasti in upravljanju Elektro Gorenjska.

1.4.12 Raba mineralnih surovin

Izkopavanje proda se redno izvaja iz prodnega zadrževalnika na Suhi strugi, južno od kolesarske steze. Ob izjemnih dogodkih se po potrebi čistijo struge tudi v rezervatu in sicer

na vseh hudournikih z južne strani. Koncesionar za čiščenje strug je Vodnogospodarsko podjetje Kranj.

1.4.13 Druge organizacije, delujoče na območju

Na območju so aktivne naslednje organizacije:

- LTO Kranjska Gora
- MKO, Sektor za zavarovana območja
- Agrarna skupnost Podkoren
- Agrarna skupnost Rateče Planica
- Zelenci d.o.o. (vstopni objekt)
- Društvo za naravo Jalovec
- Zavod za šport RS Planica
- RTC žičnice Kranjska Gora
- Pašna skupnost Podkoren

Dosedanje sodelovanje je potekalo večinoma med ZRSVN, Občino Kranjska Gora in TNP, predvsem pri urejanju območja za obiskovalce in načrtovanju gospodarjenja. Zavod je v stiku z lastnikom in najemnikom vstopnega objekta ter LTO Kranjska Gora, predvsem z namenom ureditve situacije na vstopnem parkirišču. Agrarna skupnost Podkoren je ključni lastnik naravovarstveno najpomembnejših delov rezervata. Zavod za šport Planica in RTC Kranjska Gora sta pomembna deležnika zaradi dejavnosti, ki lahko vplivajo posredno na projektno območje. Društvo za naravo Jalovec, Janez Gregori (domačin iz Podkorna) ter drugi posamezniki spremljajo dogajanje in stanje na Zelencih in v okolici.

1.5 DEJAVNOSTI ZUNAJ OBMOČJA IN IMAJO VPLIV NA OBMOČJE

NR Zelenci so razmeroma majhno naravno okolje občutljivo na vplive iz okolja. Vplivi so lahko naravni ali pa izvirajo iz dejavnosti ljudi. Glede na delovanje NR Zelenci kot upravljanega naravnega rezervata, je namen upravljanja v čim večji meri izključiti vplive, ki izvirajo iz dejavnosti ljudi ter ohranjati naravne vplive in naravne procese v rezervatu.

Ključni potencialni dejavniki ogrožanja izven projektne območja, ki izvirajo iz dejavnosti ljudi so:

- Športni center Planica in dejavnosti povezane z njim:
 - odpiranje in nesaniranje erozijskih žarišč,
 - vnos in možnost onesnaženja z gnojili (utrjevanje snega) in fekalijami,
 - pospeševanje odtoka vode z utrjenih površin.
- Neurejeno stanje hudournikov:
 - Neravnovesje plavin in pretokov v Suhi strugi
 - Pomanjkanje umirjevalnih objektov ter lovilcev proda
- Pomanjkljivo urejene odpadne vode (kanalizacija) v Ratečah ter posameznih objektih, tudi v vstopnem objektu v Zelence.
- Posegi v okviru smučišč in infrastrukture RTC Kranjska Gora.
- Intenzivno kmetijstvo (potencialni dejavnik).

Pravilnik o presoji vplivov planov in posegov na varovana območja določa vplivna območja za posamezne posege in dejavnosti. Oddaljenost posegov in dejavnosti zunaj območja Natura 2000, ki nanje lahko vplivajo je torej odvisna od vrste dejavnosti. Večje vplivno območje (nekaj 100 m) imajo zlasti dejavnosti povezane z upravljanjem z vodami, večji energetski objekti in večji infrastrukturni projekti. Vse ostale dejavnosti imajo relativno majhno vplivno območje. Območja Natura 2000 v Sloveniji so bila večinoma določena kot območja ekološke celovitosti, katerih meja sledi celovitim geografskim mejam. To posledično pomeni pri večini dejavnosti (zlasti kot so kmetijstvo in gozdarstvo) tudi majhna vplivna območja.

1.6 LASTNIŠTVO

Preglednica 28: Lastništvo

	ZASEBNA LAST.	DRŽAVNA LAST.	OBČINSKA LAST.	LAST. DRUGIH PRAVNIH OSEB	SKUPAJ	%
ZEMLIŠČA (ha/%)	*35,69ha 65,4%	12,45 ha 22,8%	0,91 ha 1,7%	5,47 ha 10%	54,55 ha	99,93%

* 10,32 ha (65,4%) je v lasti Agrarne skupnosti

2 ZELENCI V PRETEKLOSTI

Iz primerjave katastrskih načrtov (1827 in 1998) ter Načrta toka reke Save in aeroposnetka iz leta 1989 je mogoče strniti naslednje:

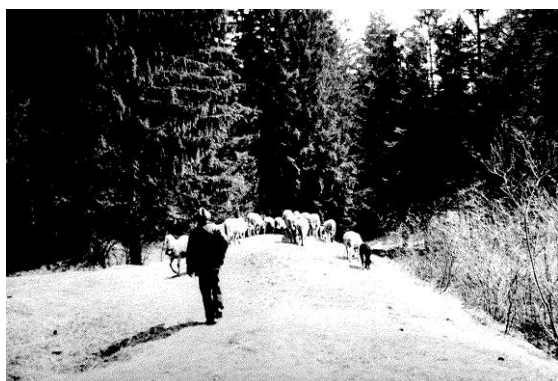
- V začetku 19. stoletja je bila kmetijska dejavnost na območju rezervata mnogo bolj razvita. To dokazuje odsotnost gozda v katastru (1827) in Načrtu toka reke Save, pašniki v predelu morene, obdelovalne površine na območju hudourniškega vršaja Suha struga (celoten zahodni del rezervata) in manj živic.
- Današnji tok Save je bolj izrazit in vijugast. To je posledica hudourniških vršajev z Vitranca in Ciprnika, ki so se podaljšali v močvirje. Nanos materiala (blato in prod) je verjetno dvignil nivo močvirja, zaradi česar se je tok Save ugreznil v strugo in ustalil.
- V franciscejskem katastru ni kulture trstičje, kot je v današnjem.

Slika 30: Franciscejski kataster

Kmetijske površine pokrivajo četrtno naravnega rezervata (11,5ha). V ožjem območju naravnega rezervata jih je 1ha, v širšem 10.5. Opažamo bistveno zmanjšanje intenzivnosti kmetijskega izkoriščanja. Vse nekdanje njive so spremenjene v travnike. Del travnikov je v zaraščanju, del se zamočvirja (npr. v vzhodnem delu rezervata med strugo Save in opuščeno železniško progo).

Kmetje so v celoti opustili gospodarsko izkoriščanje močvirja (nekoč so npr. šaše kosili za steljo). rezultat tega je, da se ostanki močvirnega rastja kopičijo ter se raven močvirja in barja dviguje, s tem pa se spreminja tudi vrstna sestava. Hkrati se zaradi dvigovanja površja zmanjšuje tudi vodna površina, struga Save postaja vse ožja.

Slika 31: Paša v gozdnem delu rezervata

Slika 32: Paša ob robu rezervata

Ob severnem robu rezervata so bila lokalna odlagališča odpadkov. Razporejena so bila po precejšnjem severnem robu in se širila v območje Korenških blat. Ob gradnji magistralne ceste (v sedemdesetih letih) so bila odlagališča razširjena, dodatno se je odlagal gradbeni material in odvečna zemljina. Odlaganje materiala je preusmerilo strugo Save proti jugu. Največji nasipi so severno od prehodnem barja in na severnem robu, kjer Zelence prečka mostovž.

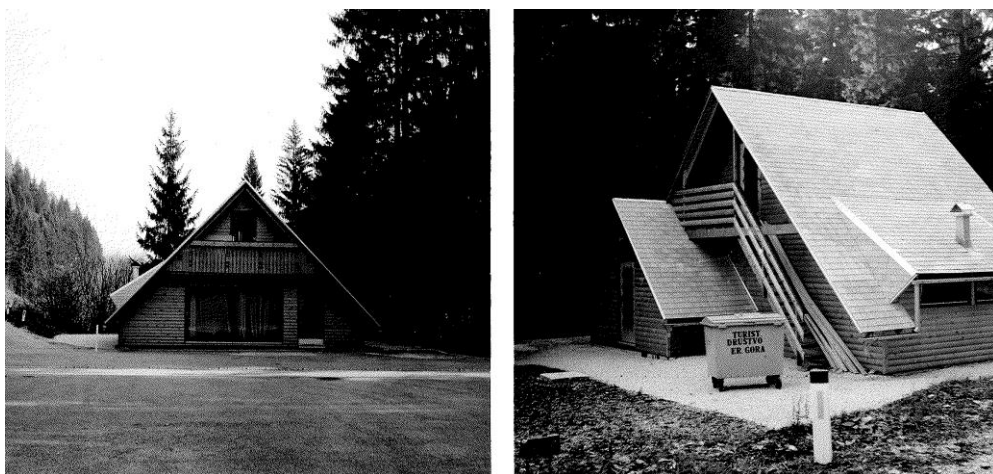

Slika 33: Zasilna pot ob jezercu (1992)

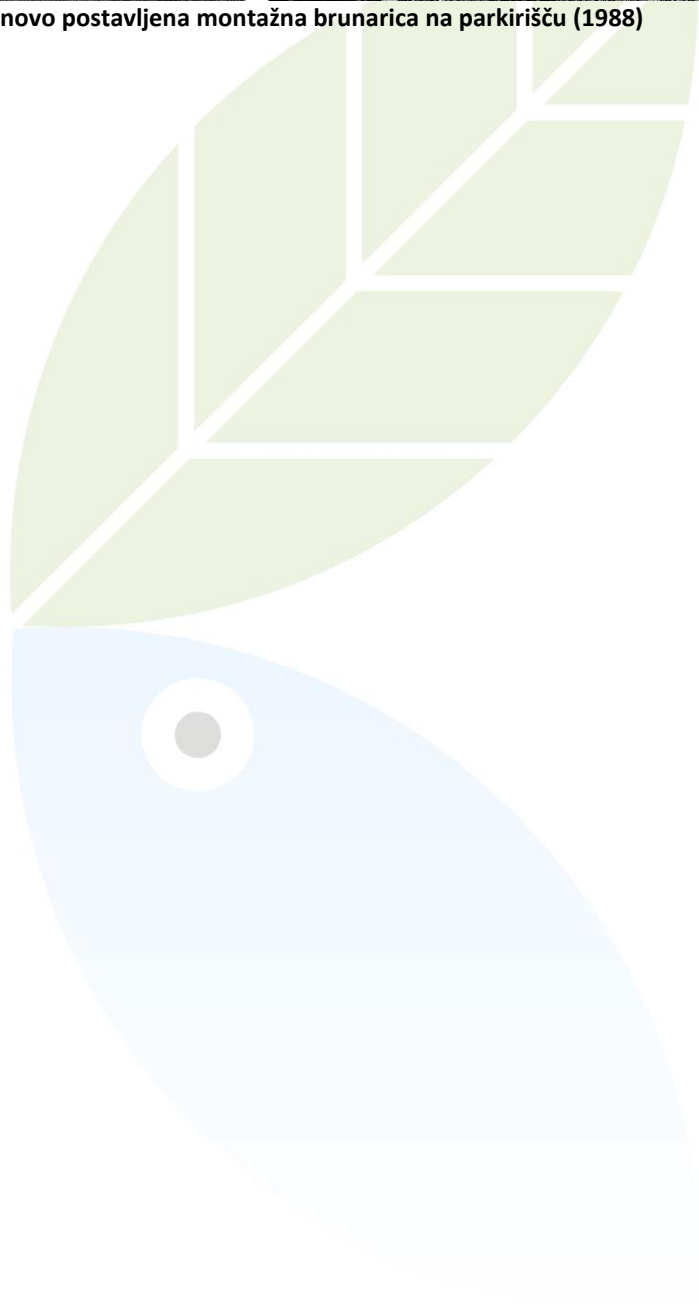

Slika 34: Odpadni material ob robu Korenških blat v osemdesetih letih

Privlačnost Zelencev, predvsem povirnega jezera je že v preteklosti privabljala obiskovalce. Do jezera je bila s strani današnjega gostinskega objekta shojena pešpot, ki se je ob jezercu pahljačasto razširila po širšem območju jezera in vodnih oces (tomfov). Neposredno ob brežini so bili postavljeni leseni plohi za lažjo hojo. Brežine jezera so bile precej degradirane. Stezica je bila uhojena tudi proti današnji kolesarski stezi. Ob parkirišču je bila leta 1988 postavljena lesena montažna brunarica za preprosto gostinsko oskrbo obiskovalcev.

Slika 35: Na novo postavljena montažna brunarica na parkirišču (1988)

3 VIRI IN LITERATURA:

- Problematika sonaravnega razvoja v slovenskem alpskem prostoru (na primeru Rateške pokrajine), Darko Radinja, 1998,
- Hidrološki letopis 2010, ARSO HMZ,
- Igor Maher, Zelenci – rezervat ali akumulacija, Planinski vestnik, september 1990,
- <http://www.arso.gov.si/vreme/podnebjje> (citirano: 7.10. 2011)
- Inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije. 2. del: osrednja Slovenija. Zavod RS za varstvo naravne in kulturne dediščine. 1991. Ljubljana,
- Inventar 1976: 580 (MR) - Sava Dolinka
- Vreš, B., Čelik, T., Dakskobler, I., Sajko, I., Seliškar, A. in Šilc, U., 2011. WETMAN 2011-2015 (LIFE+ NARAVA, LIFE09 NAT/SI/000374). Projektno pilotno območje Zelenci. Prvo poročilo.
- Turistična destinacija Kranjska Gora – gradivo za lokalne vodnike, LTO Kranjska Gora, 2013

